

5068

VINERI 26 OCTOMBRIE 2001 • ANUL LI NR. 43

FOAIA românească

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

*Același loc iubit umbrești
Și-un colț de cer întreg cuprinzi
Nuc falnic, strajă din povești,
D-asupra casei părintești
Aceleași crengi întinzi...*

(Șt. O. Iosif: Nucul)

www.foaia.hu / foaia@matavnet.hu

Sînt de dorit înfrățirile școlilor
Legitim și legitimație
Coriști giulani pe plaiuri hunedorene

CALENDAR ORTODOX

- 29 octombrie, luni – Cuv. Anastasia Romana; Cuv. Avramie.
 30 octombrie, marți – Sf. Mc. Zenovie și sora sa Zenovia; Ap. Cleopa.
 31 octombrie, miercuri – Sf. Ap. Apelie, Stahie, Urban și Narcis.
 1 noiembrie, joi – Sf. Tămăduitori fără de arginți Cosma și Damian.
 2 noiembrie, vineri – Sf. Mc. Achindin, Pigasie și Elpidifor.
 3 noiembrie, sâmbătă – Sf. Mc. Achepsima, Iosif și Aitala diaconul. (Pogmenirea morților)
 4 noiembrie, duminică – Cuv. Ioanichie cel Mare; Sf. Mc. Nicandru episcopul și Ermeu preotul. Duminica a 22-a după Rusalii (Bogatul nemilostiv și săracul Lazăr).

AGENDĂ

29 octombrie

1875 – s-a născut *Maria de Edinburgh*, soția Regelui Ferdinand I al României.

30 octombrie

1724 – începe construcția bisericii *Stavropoleos* din București. Este unul dintre cele mai importante monumente de arhitectură din perioada fanariotă.

1922 – s-a stins din viață *Gárdonyi Géza*, scriitor, poet, academician.

1930 – are loc premiera filmului „*Ciuleandra*”, care este prima ecranizare după Liviu Rebreanu, dar și primul film sonor vorbit în românește.

31 octombrie

1881 – s-a născut *Eugen Lovinescu*, scriitor și istoric literar.

1897 – s-a disputat *primul meci de fotbal* în Ungaria. Echipa BTC din capitală a jucat contra echipei de fotbal din Viena. Meciul s-a încheiat cu succesul austrieșilor, scorul fiind de 0 la 2.

1 noiembrie

1599 – are loc intrarea triumfală, în Alba Iulia, a lui *Mihai Viteazul*.

1870 – *Mihai Eminescu* publică în „Convorbiri literare” basmul „*Făt frumos din lacrimă*”. Șase ani mai târziu, în aceeași revistă, apare poemul de inspirație folclorică „*Călin*”. Tot în aceeași revistă apare la 1 noiembrie 1881 povestirea „*Popa Duhu*”, de Ion Creangă.

1928 – au avut loc *primele emisiuni radiofonice* în România.

2 noiembrie

1784 – începe marea răscoală țărănească din Transilvania, condusă de *Horea, Cloșca și Crișan*.

1816 – a murit *Gheorghe Șincai*, istoric, filolog, reprezentant marcant al Școlii Ardelene.

1869 – s-a născut poeta *Iulia Hașdeu*.

1902 – s-a născut *Ilyés Gyula*, scriitor și poet maghiar.

3 noiembrie

– *Ziua Științei Maghiare*.

1777 – a fost înființată, la Buda, *Universitatea Eötvös Loránd* (ELTE). La început instituția a purtat numele lui Pázmány Péter.

1954 – a murit *Henri Matisse*, artist francez.

1957 – Uniunea Sovietică a lansat prima navetă „locuită”, *Sputnik II*, care ducea în ea un ciine, pe nume Laika.

Foaia românească respectă ortografia română veche, dar în cazul contribuțiilor sosite din partea colaboratorilor, păstrează scrierea folosită de autor.

Pe copertă: **Un nuc bătrîn la Micherechi**
(Fotografie de Rita Ruja)

Vizită oficială la românii din Ungaria

Secretarul de stat pentru problemele românilor de pretutindeni, *Doru Vasile Ionescu*, săptămîna trecută a efectuat o vizită de trei zile în Ungaria, cu scopul de a cunoaște actualele probleme ale comunității românești.

Șeful Departamentului pentru Românii de Pretutindeni s-a întîlnit la Ambasada Română de la Budapesta cu reprezentanții comunității noastre din Capitală și a vizitat Capela Ortodoxă Româ-

nă din Curtea Gojdu. La Giula, demnitarul de la București a avut întrevederi cu membrii ATRU și UCRU, respectiv cu PS Episcop Sofronie. Sîmbătă după-masă, *Doru Vasile Ionescu* a vizitat Micherechiul, în special noul centru ortodox din sat, realizat recent cu sprijinul financiar al Bucureștiului, iar seara a participat la spectacolul actorilor orădeni, ținut la biblioteca comunală.

Cu ocazia acestei vizite, s-au făcut donații de

cărți, albume și casete pentru instituțiile românești din Ungaria. Uniunea Culturală a primit și materiale pentru realizarea unei expoziții Brâncuși. Delegația română s-a întors la București cu promisiunea că peste o lună vor vizita din nou comunitatea noastră, dar atunci doresc să se întîlnească și cu alți membri ai comunității, vor să cunoască viața școlară, religioasă și culturală a românilor din Ungaria.

- iova -

În amintirea lui Moise Nicoară

Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria organizează, la 27 octombrie 2001, o întrunire festivă cîstind 140 de ani de la moartea lui *Moise Nicoară*. Participanții sînt așteptați la sediul Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria, de la ora 10.30. În program figurează prezenta-

rea activității național-culturale a lui *Moise Nicoară* și un recital de poezii prezentat de către elevii Liceului N. Bălcescu. De la ora 12.30, participanții la întrunire vor depune coroane de flori la bustul lui *Moise Nicoară*, aflat în vecinătatea Catedralei Sf. Nicolae din Giula.

„Toujours l'amour”
la Budapesta

Centrul Cultural al României de la Budapesta vă invită vineri, 26 octombrie, la spectacolul de pantomimă „*Toujours l'amour*”. Spectacolul va fi susținut de *Dan Puric* și *Carmen Ungureanu*, actori ai Teatrului Național București și va avea loc pe scena studio a Teatrului Bárga din Budapesta (str. Űllői nr 82), de la ora 21.30.

I. K.

Redacția „Ecranul nostru” la TeleVest

Festivalul de filme organizat la Timișoara pentru atelierele regionale și locale de televiziune din România și pentru realizatorii de expresie românească din afara granițelor țării mamă și în acest an a rezervat un succes considerabil redacției emisiunii în limba română a Televiziunii Maghiare. Atelierul de la Seghedin a concurat cu un videoclip al muzicantului amator din Micherechi *Vasile Ciotea*, dedicat în

amintirea regretatului lăutar *Teodor Covaci* și cu un film, care prelucrează legăturile lui *Bartók Béla* cu muzica populară românească. Filmul documentar semnat de *Tiberiu Boca*, *Molnár József* și *M. Kovács Zoltán* a cîștigat premiul special al Institutului Intercultural din Timișoara, iar redacția „Ecranul nostru” a fost distinsă de TeleVest pentru activitatea desfășurată în domeniul păstrării identității românești.

Șt. Crâsta

Președinții autoguvernărilor minorităților din Ungaria
sprijină aspirațiile diplomației ungare

Guvernul ungar și Oficiul pentru Maghiarii de Dincolo de Frontiere constată cu satisfacție că

președinții autoguvernărilor minorităților din Ungaria sprijină aspirațiile diplomației ungare. *Szabó*

Tibor, președintele Oficiului pentru Maghiarii de Dincolo de Frontiere, a precizat că adoptarea Legii referitoare la maghiarii care trăiesc în țările vecine Ungariei nu știrbește drepturile minorităților din această țară și Legea nu a fost elaborată de Parlament în detrimentul minorităților. Politicianul a semnalat că proiectele cu privire la reglementările necesare aplicării Legii au fost deja elaborate. Prin urmare, pînă la 31 octombrie ministerele implicate trebuie să stabilească pretențiile financiare pe care le au de la bugetul pentru anul viitor. (*Rador*)

Legături euroregionale

În cadrul parteneriatului dintre județele Timiș și Csongrád, o delegație a Consiliului Județean Timiș, condusă de președintele *Dan Ioan Șipoș*, va face o vizită în Ungaria în zilele de 26 și 27 octombrie. Reprezentanții celor două județe se vor întîlni într-o ședință comună, în cadrul căreia vor semna o declarație prin care se va propune întărirea relațiilor bilaterale. Părțile semnate, Consiliul

Județean Timiș și Adunarea Generală Csongrád, consideră importantă accelerarea pregătirii investițiilor pentru infrastructura coridorului european IV, continuarea demersurilor pentru permanentizarea Punctului de Trecere a Frontierei Cenad-Kiszombor, precum și sprijinirea colaborării microregionale, dezvoltarea parteneriatelor între localități și înviuarea schimburilor economice. *I. Kaupert*

Sînt de dorit înfrăţirile şcolilor

Cu două săptămîni în urmă, un grup de profesori din Arad a vizitat cîteva instituţii româneşti, liceul şi grădiniţa română din Giula cu scopul de a cunoaşte învăţămîntul românesc din Ungaria. Sînd de vorbă cu domnul *Mihai Matekovics*, inspector şcolar general adjunct la Inspectoratul Şcolar din judeţul Arad, am aflat că vizita s-a realizat prin colaborarea inspectoratului cu Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria.

— Relaţia strînsă între AȚRU și Inspectoratul Școlar din județul Arad există de mai mult timp. Dar practic începînd din anul trecut, deci din 2000 s-a și instituționalizat. *Hevesi József*, secretarul Comisiei pentru Minorități Naționale și Etnice a Adunării Generale din județul Bichiș și *Traian Cresta*, președinte AȚRU ne-au făcut o vizită. Am încheiat și un protocol cu AȚRU, pe care l-am semnat în luna februarie a acestui an. Și acest protocol se pune acum în aplicare. Prima dată noi am invitat să vină la Arad în jur de 20 de profesori români din Ungaria. Părerea mea a fost că cel mai bine este dacă s-ar stabili relații directe între școli. Deci, școlile înfrățite să se ajute reciproc. După un timp să nu ne mai îngrijim noi de aceste relații, ci să se formeze relații bilaterale, să se dezvolte prin schimburi de copii, cadre didactice, chiar vizite de familie reciproce fără ca să intervină permanent un for superior. Sperăm să reușim ca măcar 10-15 școli să se înfrățescă. O altă problemă pe care o consider importantă: învățămîntul minoritar din Ungaria să mai vadă și învățămîntul minoritar din România, respectiv din județul Arad. Adică mă refer la minoritatea maghiară, dar și germană sau slovacă. De ce? Se știe că, de fapt, susținătorii culturii și ai tradițiilor unei minorități sînt școlile. Iar în cadrul școlilor, dascălii sînt cei care

predau ștabela unul la celălalt, prin copii.

— Cît a fost de reușită vizita la Giula? Ați văzut ceva noutăți în învățămîntul nostru?

— Am făcut o vizită la Giula cu 20 de cadre didactice, în majoritate profesori de limba română și educatoare, care au fost la grădinița românească. Toți am asistat la ore, fiecare la specialitatea lui. Eu personal am fost la oră de matematică, deoarece sînt profesor de matematică. Aici se lucrează cu un efectiv mai mic, de exemplu, la ora de matematică clasele sînt împărțite în două grupe, ceea ce la noi nu există. În plus, am văzut, de pildă, ora de matematică, la care s-a lucrat bilingv și mai lejer decît la noi. Colaborarea celor două instituții nu s-a sfîrșit, deoarece ambele părți se pregătesc pentru noua întîlnire, care va fi la Arad. De data aceasta, în perioada 26-28 octombrie, pedagogi români din Ungaria vor participa la ore de română la școli arădene.

R. Ruja

La mulți ani!

Cel care într-un interviu radiofonic a declarat cu sinceritate că „se simte bine ca român”, *dr. Gheorghe Santău* din Giula, miercuri, la 24 octombrie și-a sărbătorit ziua de naștere. Născut la Chitighaz în 1923, fostul director al Căminului român de elevi este și în zilele noastre un membru activ al comunității românești din Giula. Pedagogului pensionar îi dorim multă-multă sănătate și bucuria de a-și vedea cît mai cînd în formă tipărită „Amintirile” din cursul unei vieți bogate.

Șezătoare literară ca pe vremea lui Vulcan

O mică trupă însuflețită a Teatrului de Stat din Oradea a sosit pentru a doua oară în turneu la comunitatea noastră, prezentînd comedia „Gărgăunii dragostei” de Iosif Vulcan. După ce în primăvară această piesă a fost prezentată publicului giulan, în zilele de 19-20 octombrie trupa orădeană a jucat pentru elevii români de la Liceul Bălcescu, respectiv pentru românii din Seghedin, Bătaonia și Micherechi. Regizorul comediei a fost Eugen Țugulea, cel care anul trecut, cu ocazia Anului Eminescu, prin recitarea poeziilor marelui poet național român, a adus mai aproape de sufletele românilor de la noi frumoasele poezii românești. După spectacolul de la Seghedin, Iulia Kaupert l-a întrebat pe dl. Țugulea despre această misiune nobilă.

— Domnule Țugulea, reveniți pe meleagurile noastre a doua oară în acest an, însoțiți de niște actori tineri. V-aș ruga să ne prezentați această trupă.

— Ei sînt cinci studenți din noua clasă de actorie, înființată în anul universitar trecut. Ei acum sînt în anul II, pe lîngă catedra de canto a Facultății de Muzică din Oradea. M-am gîndit, printr-o întîmplare, citind un anunț în ziar că românii de aici se gîndesc să organizeze o acțiune în legătură cu aniversarea celor 160 de ani de la nașterea lui Iosif Vulcan, să le propun acestor tineri să facem o așa-numită șezătoare literară din opera lui Vulcan. Și atunci, întrucît predam la clasă vorbirea scenică, am zis că cel mai bun exercițiu

pentru studenții mei ar fi să realizez această piesă, în care majoritatea aveau roluri. Noi am venit, ne-am simțit bine, sperăm că acești studenți au făcut față exigențelor publicului. Pentru ei este un început, pentru mine este satisfacția că am făcut și cu ei un început și că am continuat ceea ce am început prin recitalul meu Eminescu acum un an și jumătate, tot în aceeași zonă a Ungariei, unde mai locuiesc români.

— Ne-ați prezentat acum „Gărgăunii dragostei” de Iosif Vulcan. Cum a spus la începutul întîlnirii dr. Gheorghe Petrușan, șeful catedrei de română, Iosif Vulcan este și azi de o mare actualitate pentru românii din Ungaria. Cum credeți că este receptată această piesă sau mai bine zis ope-

ra lui Vulcan în secolul al XXI-lea?

— Iosif Vulcan e recunoscut doar ca cel care l-a lansat în revista „Familia” pe Eminescu. Cred că aceasta este o mare greșeală. Pe lîngă faptul că Iosif Vulcan a fost un mare animator cultural pentru populația de limbă română din această parte a țării, el a scris și niște poezii bune. Și satirice, și patriotice, a scris proză de calitate. Această piesă este foarte bine scrisă. Sigur că problema luptei pentru emanciparea femeii din „Gărgăunii dragostei” pare oarecum depășită astăzi, dar atinge niște aspecte care sînt actuale și astăzi nu numai pentru lupta pentru emanciparea femeii, ci pentru orice „luptă” de emancipare.

— V-ați reîntors în Ungaria. Înseamnă că ați găsit aici un public receptiv?

— Da, da. Am mărturisit și studenților, colegilor mei de acasă impresia bună pe care mi-au lăsat-o românii din localitățile unde am jucat. De puține ori în cariera mea, și am 46 de ani de teatru, am avut asemenea satisfacții. Și n-o spun numai ca s-o spun. O spun pentru că așa am simțit-o.

(În pagina 12 puteți citi un fragment din comedia „Gărgăunii dragostei”)

Coriști giulani pe plaiuri hunedorene

După o vacanță (de vară) destul de lungă, și pentru corul „Pro Musica” din Giula — care în luna viitoare sărbătorește 10 ani de la înființare —, a început stagiunea de toamnă, cu repetiții și concerte.

La sfîrșitul săptămîinii trecute, în zilele de 20-21 octombrie, corul nostru a fost invitat la Hunedoara, la manifestările organizate cu ocazia Zilelor Municipiului. Imediat după sosire, am participat la festival, unde în aceea seară a mai evoluat și Corul de cameră „Preludiu” din București și Corul „Doina”, formația corală din Hunedoara. Giulanii, dirijați de maestrul Gheorghe Flueraș, se consideră prieteni cu aceste coruri, pentru că au mai avut posibilitatea să participe împreună la mai multe manifestări corale. De această dată, am avut ocazia să cîntăm la Castelul Corvineștilor, în Sala Dietei, care dispune de o foarte bună acustică și a

fost construită la mijlocul secolului XV în stil gotic tîrziu. (Modificările survenite în secolul XVII au lăsat o frumoasă frescă laică.)

După concert, cele trei coruri au luat parte la o masă comună, unde ne-am distrat bine, găsindu-ne fiecare dintre noi prietenii de mult văzuți. Între și după cină, artiștii în muzică au devenit... și artiști în ale dansului.

Ziua următoare, corul nostru a vizitat Muzeul Industriei de Siderurgie. Am

aflat aici multe lucruri interesante, printre care: și pentru construirea turnului Eiffel au fost folosite, fiind transportate de aici, cîteva elemente de fier. Bineînțeles, n-am părăsit zona fără să vizităm mai îndeaproape și Castelul Corvineștilor, care din 1997 este supus unor lucrări de restaurare.

Din nou ne-am întors acasă cu amintiri plăcute și cu dorința de a ne reîntoarce și în viitor pe aceste frumoase plaiuri hunedorene.

Andreea Gurzău, coristă

Un nou pas important pe calea netezirii colaborării ungaro-române

La 19 octombrie a.c. s-a desfășurat, la Budapesta, cea de-a patra reuniune a Comitetului de specialitate pentru colaborare în problemele minorităților naționale din cadrul Comisiei Mixte Interguvernamentale de Colaborare și Parteneriat Activ dintre Republica Ungară și România. La această reuniune, delegațiile celor două țări au fost conduse de Szabó Tibor, președintele Oficiului pentru Maghiarii din Afara Granițelor, în prezența ziaristilor din Ungaria și străini acreditați în capitala ungară, copreședinții comitetului de specialitate au făcut scurte declarații de presă, după care au răspuns la întrebările ziaristilor.

În acest context, domnul Szabó Tibor, printre altele, a remarcat faptul că „interesul manifestat față de acest eveniment nu doar de reprezentanții mediilor de informare, ci și de opinia publică din cele două țări este pe deplin justificat, util și îmbucurător. Având în vedere faptul că din 1998 Comisia mixtă ungaro-română nu s-a mai reunit, considerăm că reuniunile succesive din săptămânile trecute ale specialiștilor în problema minorităților din cele două țări au oferit un cadru propice pentru consultări intensive și care au rezultat semnarea unui protocol în problemele comunității românilor din Ungaria pe de o parte, și a comunității maghiare din România pe de alta”.

Ora de iarnă

La 28 octombrie vom trece la ora oficială de iarnă. Astfel, ceasurile vor fi date cu o oră în urmă, ora 3.00 devenind ora 2.00. Deși odată cu trecerea la ora de iarnă mersul trenurilor nu se va modifica, to-

tuși trenul internațional Dacia Expres va staționa în ambele direcții câte o oră pe teritoriul Ungariei: cel spre direcția București la Leucș haz, iar cel spre Viena la Szolnok.

I. K.

Se caută un colaborator

Editura Națională Didactică S.A. caută – pentru angajarea cu jumătate de normă – un colaborator tînăr, de origine română din Ungaria, cu experiență în învățămînt și cu diplomă de profesor de română.

Dosarul de înscriere și autobiografia anexată cu fotografie trebuie trimise pe adresa:

Editura Națională Didactică S.A., Secția Resurse Umane, Budapesta, Căsuța poștală 620, cod. 1439.

și a unor neîmpliniri în privința situației minorităților în ultimii trei ani, reușind totodată să formuleze și unele recomandări, bazate pe acordul celor două părți, pentru guvernele celor două țări, care într-un viitor foarte apropiat urmează a fi dezbătute de guvernele celor două țări și care, în consecință, să decidă asupra transpunerii lor în viață”.

La rândul său, Cristian Diaconescu și-a exprimat satisfacția privind semnarea protocolului, menționând că prin acest act „s-a realizat de fapt un dublu scop: primul și poate cel mai important: acela că s-a reușit să se dea un semnal cetățenilor de etnie maghiară din România și cetățenilor de etnie română din Ungaria, în legătură cu seriozitatea și responsabilitatea, ca și în legătură cu voința politică a autorităților din cele două țări de a contribui la bunăstarea și prosperitatea acestor persoane, totodată un al doilea scop pe care l-am atins, și suntem foarte bucuroși de acest lucru. Este un semnal dat către Europa, am demonstrat că Tratatul Politic de Bază dintre cele două țări și relațiile de bună vecinătate care există, sunt nu numai însemnate în

documente, ci se manifestă în realitate și pot fi folosite ca mecanisme în relațiile dintre cele două țări.” Cristian Diaconescu a mai atras atenția asupra faptului că de această dată „în protocol nu se mai menționează poziții separate ale părților, ci poziții convenite între părți”. În opinia domniei sale, un element foarte important este faptul că dialogul a fost complex, dar că „părțile se bucură pentru faptul că s-a obținut un rezultat satisfăcător pentru ambele părți”. Un al doilea element reliefat de domnul Diaconescu, reușita în realizarea unei radiografii a situației la zi, extrem de concrete a drepturilor minorităților din cele două țări. La acest demers, comisia a fost ajutată de reprezentanții comunității românilor din Ungaria și a maghiarilor din România, cărora le-a adresat mulțumiri. Un al treilea aspect menționat constă în transmiterea unui mesaj de către Comisia Mixtă româno-ungară, direct guvernelor celor două țări, „mesaj care nu este unul platonice, de politică generală, ci reprezintă îndrumări punctuale privind

îmbunătățirea cadrului juridic, al contribuției financiare și al atitudinii guvernelor față de minoritățile din cele două țări. Într-un domeniu interesant al relațiilor bilaterale s-a reușit să se încheie un document care poate fi un exemplu pentru Europa Centrală și de Est”.

În încheiere, domnul Diaconescu a subliniat că orice problemă în chestiunea minorităților dintre cele două țări se pare că poate fi abordată și rezolvată pe cale bilaterală. „Țelurile privind protecția minorităților pe care fiecare dintre cele două țări le are în țara vecină, și nu numai, își găsesc rezolvare prin dialog bilateral, prin mecanismele existente, mai concret, aceasta face diferența în comparație cu măsurile unilaterale”, a conchis demnitarul român.

Următorul cuvânt, după cum au afirmat șefii delegațiilor celor două părți, este al guvernelor Ungariei și României, care urmează să valideze activitatea Comisiei mixte și să dispună măsuri pentru aplicarea recomandărilor formulate în protocolul semnat la Budapesta.

Ion Dumitraș, Budapesta

RECOMANDĂRI

Comisia mixtă interguvernamentală româno-maghiară pentru colaborare în problemele minorităților a formulat pentru guvernele din cele două țări anumite recomandări. Vom trece în revistă mai jos propunerile privitoare la românii din Ungaria.

Se recomandă Guvernului Ungariei:

- să convină modalitatea cea mai adecvată, împreună cu Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria, de eliminare a oricărei posibilități de acces la conducerea autoguvernelor românești a persoanelor ce nu sunt de etnie română,

- să continue negocierile intensive cu partidele politice parlamentare în scopul adoptării de măsuri legislative pentru asigurarea reprezentării în Parlamentul de la Budapesta a comunității române din Ungaria,

- să asigure sursele corespunzătoare finanțării integrale a învățămîntului în limba română și să ia măsurile necesare pentru continuarea pregătirii cadrelor

didactice pentru învățămîntul cu predare în limba română,

- să asigure subvenția bugetară necesară renovării școlilor generale cu predare în limba română din Bătanian și Aletea,

- să continue să aloce fonduri pentru renovarea bisericilor ortodoxe române din Ungaria, menționată fiind în acest sens cu titlu de exemplu Capela Ortodoxă Română din Budapesta,

- să asigure finanțarea corespunzătoare, necesară pentru funcționarea adecvată a Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria.

Se recomandă Guvernului Ungariei și Guvernului României:

- să asigure sprijin financiar corespunzător pentru

activitățile Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria și pentru apariția publicației săptămânale a revistei „Foaia românească”, ambele cu sediul la Giula.

La solicitarea părții române, se recomandă ca Guvernul Ungariei să analizeze problema Fundației Emanuil Gojdu.

Se recomandă Guvernului României:

- să sprijine creșterea nivelului profesional al instituțiilor de învățămînt românesc din Ungaria prin mijloace auxiliare, a volumelor de beletristică și de specialitate corespunzătoare particularităților învățămîntului în limba română,

- să contribuie prin sprijin material și de specialitate la restaurarea bisericilor ortodoxe române din Ungaria, la păstrarea valorilor culturale ale acestora.

Semnat la Budapesta, la 19 octombrie 2001.

Legitim și legitimație

În numărul din august a.c. al revistei *Jegyző* (Notarul) a fost lansată o discuție extrem de interesantă și importantă, nu atât din punct de vedere politic (chiar dacă avem de a face cu o chestiune eminamente politică), ci profesional (politologic, juridic etc.), cu privire la caracterul legitim și legitimația autoguvernărilor de minoritate națională. Dintre problemele abordate până acum se remarcă fenomenul descris prin termenii *legitim* și *legitimație*, din minimum două motive: 1. Nu toți cei care îi folosesc zilnic știu să facă distincție între ei, or deosebirea este esențială, iar confundarea lor duce la încurcături reale. 2. Multe instituții și organizații înființate în ultimul deceniu continuă să se zbată într-o criză de identitate și legitimație caracteristică pentru instituțiile fără tradiție sau întemeiate în pripă, nemotivat, uneori în mod confuz.

Legitim înseamnă *legal*, conform *normei de drept* (törvényes, jogszerű). Sînt legitime toate instituțiile și organizațiile politice, culturale, profesionale etc. care au fost sau sînt înființate în baza legilor în vigoare. În cazul nostru, al românilor din Ungaria, atît Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria (AȚRU), cît și Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria (UCRU) sînt *legitime*, sînt *persoane juridice*, autonome și nu depind de nimeni, avînd deplină libertate în acțiunile lor. Cu alte cuvinte AȚRU, cînd prin unul din liderii ei a lansat ideea „ocupăți Uniunea” (în 1994) sau mai nou a încercat să acapareze dreptul de editare a săptămînalului *Foaia românească* (în 2000), s-a amestecat în treburile UCRU, ale unei asociații independente de AȚRU, respectiv a încălcat legea, fiindcă *Editura Noi*, care scoate gazeta în discuție, recunoscută și finanțată de către stat, este proprietatea UCRU. Tendințele de acest gen sînt inadmisibile într-un stat de drept și se integrează în ceea ce opinia publică numește abuz de putere. Prin urmare, este o eroare că numai autoconducerea (autoguvernările) minorităților sînt legitime, însemnînd pentru unii pretext de a-și depăși atribuții-

le. Asociațiile și fundațiile minorităților naționale, care funcționează în baza legii de asociere din 1989 și a Codului Civil sînt tot atît de legitime ca autoguvernările. Decăderea sau neglijarea asociațiilor și a fundațiilor este rezultatul nefast al politicii greșite a statului care nu-și respectă promisiunile de sprijinire a sferei civile, cuprinse în legea minorităților.

Care este totuși deosebirea juridică dintre cele două structuri, organizații? Autoguvernările funcționează în baza dreptului comun (közjog), asociațiile, sfera civilă, în baza dreptului public (polgári magánjog). Primele au o mulțime de atribuții reglementate în legea cu privire la minorități, tot în această lege fiind garantată și subvenționarea de la buget. Asociațiile ar trebui să fie sprijinite în baza legii autoguvernărilor locale. În această privință nu sînt precizate însă nici atribuțiile, nici modalitățile de subvenționare ale acestora, sfera civilă a minorităților devenind astfel un fel de „terra incognita”.

A *legitima* (legitimație) înseamnă a *justifica*, a *îndreptăți*, a *recunoaște*, ceea ce nu se bazează pe lege, ci pe *rolul* pe care îl joacă și pe prestigiul pe care o asociație, o fundație îl are în viața comunității pe care o reprezintă. În disputele dintre AȚRU și UCRU, reprezentanții primei grupări confundă cele două noțiuni. În același timp, cei de la Uniune contestă competența profesională a Autoguvernării, pregătirea, priceperea, așadar *legitimația* (nu actul, documentul!) dobîndită prin fapte, prin capacitatea de a face față în viața noastră politică și culturală. Cei de la Autoconducere se referă la legitimitatea lor, la faptul că ei au fost aleși în mod democratic, ceea ce, nimeni nu a pus la îndoială.

Criza de identitate a autoguvernărilor este evidentă, chiar dacă politicienii statului ungar și, mai ales, pro-fitorii minorităților naționale nu recunosc acest lucru. Din punct de vedere juridic, autoguvernările sînt legitime, dar din punct de vedere politic nu prea. Despre acest aspect al problemei vom filozofa altă dată.

Gh. Petrușan

Românii din Budapesta s-au întîlnit cu doi secretari de stat din București

Motivele asimilării accelerate la românii din Ungaria a fost una dintre problemele la care a căutat răspuns **Cristian Diaconescu**, secretar de stat de la Ministerul de externe (MAE) al Guvernului de la București, în cadrul întîlnirii de la Ambasada României la Budapesta, în seara zilei de 18 octombrie 2001, cu câțiva reprezentanți ai organizațiilor românești din capitala Ungariei, inclusiv a Autoguvernării pe Țară (AȚRU) și a Uniunii culturale (UCRU). Întrevederea a fost inițiată de către **Petru Cordoș**, ambasadorul României la Budapesta. La întîlnire a participat și **Doru Vasile Ionescu**, secretar de stat al Guvernului României însărcinat cu coordonarea problemelor românilor de pretutindeni. Convorbirile s-au purtat în ajunul ședinței din Budapesta a Comisiei mixte interguvernamentale pe problemele minorităților.

Referindu-se la întrebarea inițială a lui Cristian Diaconescu, **dr. Maria Berényi** directoarea Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria, a descris situația de după 1920 a românilor de pe aceste locuri, când această comunitate a rămas părăsită de intelectualitate, ruptă de legăturile organice cu românii de pretutindeni, majoritatea membrilor societății avînd preocupări agrare. Președinta Societății Culturale a Românilor din Budapesta a evidențiat ca un fapt care trebuie luat în considerare cînd examinăm starea lucrurilor privitoare la identitatea națională, cum că predarea de la școlile românești de la noi se desfășoară în toate aspectele acestui proces în cadrul învățămîntului de stat maghiar.

Traian Cresta, președintele AȚRU a enumerat cifrele de la recensămîntul din 1990, cînd au fost înregistrați în Ungaria 10.740 de români, iar 8.730 au declarat că limba lor maternă e limba română. Președintele Cresta a vorbit despre demersurile pe care le-a întreprins Autoguvernarea pe Țară în vederea asigurării fondurilor necesare pentru funcționarea școlilor românești, a pomenit cu satisfacție despre noile încercări de reintroducere a predării limbii române la școala din Darvaș și Pocei, exprimîndu-și convingerea că trebuie sprijinite toate acele inițiative care au la bază promovarea limbii și culturii românești. În acest sens a evidențiat exemplară munca autoguvernărilor românești din Bihor.

Editorul de carte **dr.**

Gheorghe Mihăiescu, președintele Autoguvernării românești din sectorul V al Budapestei, a fost de părere că este cel puțin curioasă încercarea reintroducerii predării limbii române din partea acelor persoane care, competente fiind și prin anii 1960-70, tot ei au decis pe vremuri asupra desființării acestui învățămînt. Domnul Mihăiescu consideră că primăriile locale sunt interesate de această problemă, pentru că în acest fel li se asigură surse financiare suplimentare de la buget, însă fără să se urmărească randamentul sau eficiența predării limbii române la aceste școli. Gheorghe Mihăiescu a ple-dat pentru crearea unei autonomii culturale a școlilor și instituțiilor românești.

Vasile Roxin, președintele Asociației Române din Budapesta a vorbit cu părere de rău despre faptul că liderii comunității nu-și învață acasă copiii românește, în familiile lor nu se vorbește românește și și-a exprimat nemulțumirea privitoare la munca depusă în școli pe tărîmul predării în spirit românesc. Tot atunci a socotit exagerată înființarea la Giula, a unei grădinițe, în care ocupațiile ar fi ținute în limba română.

Problema a fost abordată în alt sens de către **Ștefan Frățean**, prezent la întrevvedere în calitate de membru al Prezidiului UCRU. Subsemnatul a susținut că multe probleme care duc la scăderea accelerată a vorbitorilor de limba română în această țară și la pierderea identității culturale derivă în bună parte din lipsa unor elemente constitutive ale

fondului cultural, istoric, fără de care este imposibilă formarea identității românești.

Ambasadorul **dr. Alexandru Ardelean**, deputat în Autoguvernarea Românească din sectorul II al Budapestei a susținut că românii din Ungaria nu se folosesc nici pe departe de toate acele drepturi, care – cel puțin codificat –, se asigură minorităților din această țară.

Doru Ionescu și-a exprimat disponibilitatea de colaborare la realizarea diferitelor programe. Secretarul de stat a amintit despre o experiență negativă a Departamentului pentru Românii de Pretutindeni, condus de dînsul, care a primit din partea unei organizații românești din Ungaria o întregă listă a cererilor prin care s-a solicitat sprijin din partea guvernului României. Doru Ionescu a propus să fie continuate cît mai urgent posibil dezbaterile problemelor comune, lărgind componența participanților atît din rîndul românilor din Ungaria, cît și din partea celor competenți din România.

La încheierea convorbirilor de la Ambasada României din Budapesta, secretarul de stat Cristian Diaconescu a subliniat trei lucruri. A accentuat că România este o țară bogată și puternică, astfel va ști să acționeze în interesul românilor din afara hotarelor. Dar pentru a se declara cineva ca român sau nu, este o răspundere a membrilor comunității. În locul românilor de aici nimeni nu-și poate asuma nici sarcina și nici răspunderea în această privință – a apreciat Cristian Diaconescu, adăugînd că în România maghiarii se bat tare pentru drepturile lor de minoritate, pentru susținerea culturii lor proprii.

-frățean-

Foaia românească
poate fi citită
și pe Internet
www.foaia.hu

Istoria școlii duminicale

Școala Duminicală este terenul de pregătire al protestantismului american. Confesiunile au înființat sute de colegii și universități, dar școala duminicală este MAREA școală în probleme de religie pentru protestanți, cuprinzând inițial doar oameni albi, deși ea a jucat un rol distinct în

experiența și cultura religioasă a negrilor americani. Comparată cu învățământul public, școala duminicală este marginală pentru societatea americană și totuși, ea este o importantă școală MICĂ în educarea întregii națiuni. Școala duminicală este marea școală mică a Statelor Unite.

Consider că e bine să începem incursiunea în istoria școlii duminicale prin a ne reaminti ceea ce spunea Charles W. Colson: „Învățământul din perspectivă creștină... nu numai că înnoiește mintea și îl ajută pe credincios să dobândească noi cunoștințe, dar, de asemenea, îl ajută pe elev să înțeleagă în ce fel se potrivește aceste cunoștințe în planul lui Dumnezeu. Apoi îl ajută pe elev să înceapă să vadă viața prin ochii lui Dumnezeu; să evalueze ceea ce învață prin prisma adevărului revelației lui Dumnezeu.”

Școala duminicală a început ca o mișcare de protest și reformă. Atunci când Robert Raikes a înființat o școală pentru copiii săraci în Gloucester, Anglia, între 1780-1781, s-a născut o nouă formă de activitate a Bisericii. Au trecut, însă, peste 35 de ani până când Biserica a îmbrățișat această inițiativă. Școala duminicală de caritate a lui Raikes avea în vedere regenerarea și transformarea spirituală a copiilor săraci prin îmbinarea interesantă de suporturi și motive:

1. un interes neobișnuit al adulților și o încurajare a acestora,
2. bunăvoința clasei superioare cu inevitabilele ei măsuri de condescendență, mituire și coerciție socială,
3. libertatea de a învăța să citească, un eveniment remarcabil în viața celor săraci,
4. o orientare religioasă predominantă.

În ajunul revoluției industriale din Anglia, condițiile sociale ale celor nevoiași asigurau un sol fertil pentru întemeierea școlii duminicale. După cele șase zile din săptămână, duminica a devenit o zi liberă și o zi de frecvente acte de delicvență. Un alt laic englez, William Fox, a înființat prima organizație care a promovat școlile duminicale, când a ajuns să înțeleagă „că într-o țară creștină, o țară protestantă, de asemenea, nu se prevede nimic pentru educația copiilor săraci, pentru care păgânii își dau atâta osteneală.”

În următorii cincizeci de ani, între 1780 și 1830, școala duminicală a trecut dincolo de ocean și, la începutul secolului al XIX-lea, a ajutat la trezirea conștiin-

ței americane cu privire la copii și la copilărie ca stadiu de viață. Școala duminicală s-a extins rapid în Statele Unite. The First Day Society din Philadelphia a prevăzut școli „în folosul acelor persoane, indiferent de sex și vârstă, care nu-și pot permite să meargă la școală” și a plătit profesori care să-i învețe pe elevi să citească și să copieze Biblia. Alături de copiii săraci, au început să frecventeze școala duminicală și copiii proveniți din clasa de mijloc sau chiar din clasa superioară a societății americane. Părinții din clasa de mijloc erau dornici ca fiii lor să primească învățătură creștină și copiii înșiși îi îndemnau pe părinții lor să-i lase să participe la școala duminicală în timp ce părinții erau la serviciul de închinare.

Trebuie să observăm cu atenție că școala duminicală a fost o mișcare laică. La început, pastori din aproape toate confesiunile protestante au luat în derâdere școala duminicală. Raikes, Fox și învățătorii pe care ei i-au plătit nu erau pastori de profesie. O dată cu creșterea mișcării, care a cuprins copiii din clasa de mijloc, a

avut loc o identificare a școlilor duminicale individuale cu anumite congregații. Treptat, clerul și-a dat seama de potențialul școlilor duminicale ca forță de dezvoltare, și atitudinea lor a început să se schimbe.

Cum a început să se dezvolte școala duminicală începând cu secolul al XIX-lea, vom descoperi împreună în ediția viitoare a paginii Isus Salvatorul.

În rândurile care urmează am rugat-o pe doamna Maria Petrușan, profesoară de geografie la Școala Generală din localitatea Vest (Vésztő), și totodată învățătoare la școala duminicală a Bisericii Baptiste Române din Micherechi, să ne prezinte câteva aspecte care țin de educația creștină.

Care este concepția dumneavoastră despre identitatea și potențialul copilului care frecventează școala duminicală?

M. P. Sfânta Scriptură ne învață că toți oamenii se nasc în păcat. Dar până sunt mici, ei nu știu ce înseamnă păcat, mântuire sau har. Pe măsură ce cresc însă, ei înțeleg ce-i bine, ce-i rău și au nevoie să fie ajutați, sfătuiți,

învățați să aleagă binele.

În primul rând părinții au o mare responsabilitate cum își cresc copiii, cât timp petrec cu ei, ce-l învață sau ce exemplu le dau.

Ce oferă școala duminicală copilului spre deosebire de școala laică?

M. P. La școala duminicală învățătorii încearcă să-i învețe pe copii calea Domnului. Domnul Isus zice: „Lăsați copilașii să vină la Mine și nu-i opriți...” Luca 18:16

Cred că nu este mai mare lucru decât să câștigi inima oamenilor și în special a copiilor. La școala duminicală copiii au posibilitatea să cunoască Biblia, versete din Biblie și să-L cunoască pe Dumnezeu. La școala duminicală încercăm să-i conducem pe copii la Hristos. Este pregătirea lor nu numai pentru o viață morală aici pe pământ, ci și o pregătire pentru eternitatea pe care o vom trăi cu Dumnezeu.

Cum ați caracteriza relația dintre dumneavoastră și copii?

M. P. Relația dintre învățător și copii trebuie să fie întotdeauna o relație bună de dragoste.

Învățătorul trebuie să iubească copiii. Copiii simt dacă învățătorul îi iubește sau face această lucrare doar din datorie. Copiii simt lucrul acesta. Ei trebuie să aibă încredere în învățător, ca oricând să îl poată căuta cu întrebările lor sau cu problemele lor.

Ce anume vă oferă siguranță și încredere în rodnicia muncii?

M. P. Roadele acestei munci se văd chiar în viața copiilor, în purtarea și în caracterul lor care se dezvoltă. Copiii, la vârsta asta, învață repede și ușor. Dacă nu-i vom forma noi, îi va forma lumea, prietenii sau televizorul.

Munca de educare creștină a copiilor este mai grea pentru că nu lucrăm doar cu ajutorul cuvintelor, a sfaturilor sau învățăturilor, ci cel mai mult contează aici faptele noastre, modelul personal pe care-l oferim copiilor.

Rodnicia muncii, adică rezultatele sunt asigurate prin lucrarea Duhului lui Dumnezeu. În Scriptură, Domnul ne spune: „Cuvântul lui Dumnezeu este viu și lucrător” Evrei 4:12

Ceea ce punem în mintea și inima copiilor este Cuvântul lui Dumnezeu care rămâne în veac (1 Petru 1:25)

Încrederea noastră izvoarăște din domnia și suveranitatea Dumnezeului căruia ne închinăm și slujim cu întreaga noastră viață.

Vă rugăm să ne împărtășiți o experiență deosebită trăită de-a lungul muncii dumneavoastră.

M. P. De-a lungul anilor am avut multe experiențe cu copiii. Cea mai minunată experiență am avut-o acum trei ani în tabăra de la Tahi. Într-o zi am organizat o excursie la Esztergom. Înainte de plecare am controlat bagajele copiilor ca să nu ducă cu ei lucruri în plus care le-ar îngreuna excursia. A fost acolo un copil numit Oliver, care a avut două pulovere în geantă. La întrebarea, de ce are două, el a spus că vrea să-l dea pe unul celui care nu are și va avea nevoie de el.

De la acest copil și eu am învățat mult. Ce bine dacă copiii și adulții ar semăna cu acest copil. Dacă s-ar gândi și alții din jur, nu numai la ei.

Nicoleta Burtic

În ziua de 27 octombrie, creștinii ortodocși prănuiesc ziua Sfântului Dimitrie cel Nou din Basarabi, considerat împreună cu Sfântul Dimitrie Izvoritorul de Mir, ocrotitorul Bucureștiului, sărbătorit și el la 26 octombrie. Sfintele sale moaște se află în Catedrala Patriarhală din București, unde, an de an, se duc în pelerinaj mii de oameni din întreaga țară.

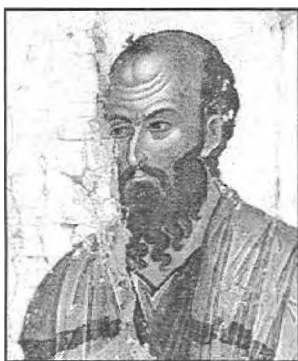
La sfârșit de octombrie, o mare de credincioși se revarsă peste Dealul Mitropoliei. Mulți dintre cei ce se roagă în fața moaștelor Sfântului găsesc alinare suflătoare și vindecare trupească. Sfântul Dimitrie este intermediarul lor în fața Tatălui Ceresc, care l-a iubit mult atîta timp cît a trăit, după moarte chemîndu-l la El. Viața pe acest pămînt a Sfântului a fost un exemplu de trăire creștinească în smerenie, post, rugăciune, priveghere și nevoie.

În popor i se mai spune și Sfântul Dimitrie Basarabov, deoarece s-a născut în

Sfântul Dimitrie cel Nou din Basarabi, patronul spiritual al Bucureștiului

27 octombrie

satul Basarabi, de pe apa Lomului. El a trăit în veacul al XVIII-lea și a fost un umil păstor la vitele satului. Din acea perioadă se cunoaște o singură întâmplare deosebită. Strivind din nebagare de seamă un cuib cu pui, ascuns în iarba înaltă, cuprins de durere și remușcare s-a pedepsit singur. În chip de ispășire el nu și-a mai încălțat piciorul „vinovat” timp de trei ani, nici vara, nici iarna. Iubindu-l pe Dumnezeu fără preget, a îmbrăcat haina călugărească, intrînd la un schit, aflat într-o peșteră. Și acolo a dus o viață simplă și smerită, tot ca păstor, la vitele mănăstirii. Doar Dumnezeu a știut înălțimea trăirii sale spirituale și a răsplătit-o cum se cuvine. Sfântul Dimitrie a închis ochii în peștera de pe malul Lomului, care i-a devenit și mormînt.

După mult timp de la moartea sa, Dumnezeu a vrut să-l descopere lumii, pentru a-i fi de ajutor. Venind mare apă Lomului, a surpat malurile și au căzut în rîu cele două pietre dinăuntrul peșterii în care se aflau rămășițele pămîntești ale Sfântului. Imediat, în locul în care au căzut a apărut deasupra apei o flacăra. Oamenii au crezut că acolo se află o comoară. Legenda spune că „Sfântul s-a arătat în vis unei copile cuprinse de duh necurat”, spunîndu-i că o va tămădui, dacă părinții săi îl vor scoate din apă. L-au găsit în acel loc „întreg și luminat” și l-au așezat cu mare cinste în biserica satului, unde din acel moment „s-au petrecut mari minuni”. Cînd s-a ivit primejdia războiului ruso-turc, un creștin din București i-a

adus sfintele moaște în Țara Românească, care au fost întîmpinate de o mulțime de credincioși și au fost așe-

zate în biserica mare a Mitropoliei. Imediat după aceea „războiul a încetat, iar boala ciumii cea înfricoșătoare a conținut”. De mai bine de două secole, obiceiul s-a păstrat, iar credincioșii vin mereu la moaștele Sfântului Dimitrie cel Nou cu speranță și cu evlavie.

Icosul 5

Văzînd, Sfinte Dimitrie, locuitorii din Basarabi lumina în apa Lomului, au socotit că este o comoară; dar, după ce au scos sfintele tale moaște, văzînd că faci minuni și izvorăști tămăduiri tuturor, spăimîntîndu-se toți, grăiau către tine unele ca acestea:

Bucură-te, comoară din Basarabi;
Bucură-te, cel ce ai sfințit apa Lomului;
Bucură-te, că jugul cel ușor al Domnului pe umeri l-ai luat;
Bucură-te, că pe acesta ușor tuturor l-ai arătat;
Bucură-te, odrasla frumoasă a peșterii celei sfinte;
Bucură-te, dreptule îndrumător al celor cu bună minte;
Bucură-te, izbăvitorul fetei celei îndrăcite;
Bucură-te, veselia părinților ei cea nepovestită;
Bucură-te, întărirea surorilor celor cu bună cucernicie;
Bucură-te, că prin tine s-au învățat a cinsti cele de evlavie;
Bucură-te, îndreptătorul lui Lavrenție cel fără socoteală;
Bucură-te, că pe toți îi înveți a fi către tine cu sfilă;
Bucură-te, făcătorule de minuni, Sfinte Părinte Dimitrie!

Hirotonisirea noului episcop vicar din Franța

La biserica Parohiei Ortodoxe Române din Bordeaux, Franța, a fost hirotonit duminică, 21 octombrie, noul episcop vicar pentru Mitropolia Ortodoxă Română din Europa Occidentală și Meridională. Fiu spiritual al părintelui Rafail Noica, Prea Sfințitul Siluan Marsilianul s-a născut la 5 martie 1970, la Gura Riului, în apropiere de Sibiu, și a urmat cursurile de teologie ale Facultății Andrei Șaguna din Sibiu și ale Institutului Sfântul Serghie din Paris. În 1994 a fost hirotonit diacon și apoi preot la capela studenților teologi din Sibiu, iar între anii 1998-2000 a slujit la parohiile ortodoxe Sfînta Parascheva și Sfînta Genoveva din Paris.

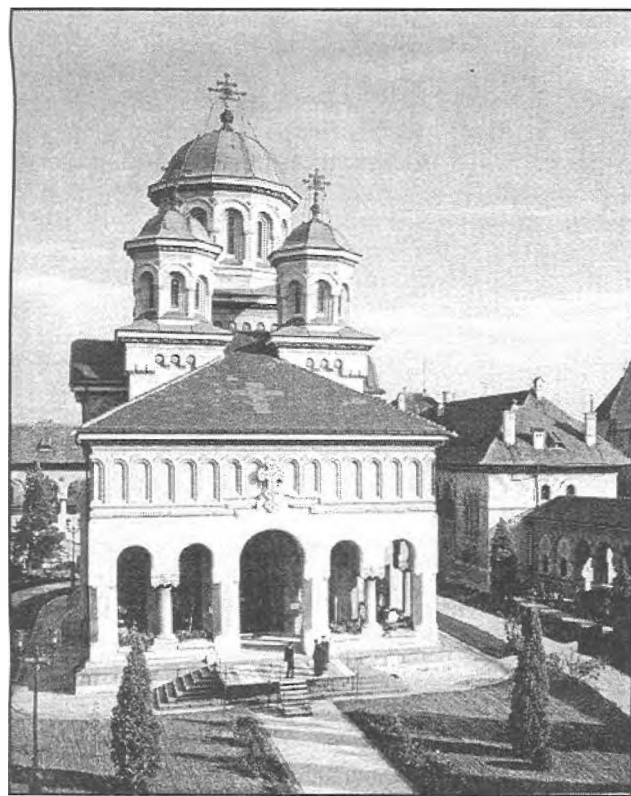
Orarul slujbelor ortodoxe de duminică, 28 octombrie 2001

Aletea	— ora 9.00 —	pr. Alexandru Șereș
Apateu	— ora 9.00 —	pr. Origen Sabău
Budapesta	— ora 10.00 —	pr. vicar Marius Maghiar
Catedrala	— ora 10.00 —	PS Episcop Sofronie
Episcopală, Giula		pr. vicar Pavel Ardelean
Chitighaz	— ora 9.30 —	pr. Florin Olteanu
Giula II	— ora 8.30 —	pr. Petru Pușcaș
Jaca	— ora 10.00 —	pr. Cosmin Pop
Leucușhaz	— ora 10.00 —	pr. Ilie Ciocan
Micherechi	— ora 9.00 —	pr. Ioan Bun
Otlaca Pustă	— ora 9.30 —	pr. Teodor Marc
Săcal	— ora 11.00 —	pr. Origen Sabău
Seghedin	— ora 9.30 —	pr. Aurel Becan

Programul Adunării

„Oastea Domnului” din Micherechi

Duminică	ora 17.00 —	program religios
Marți	ora 18.00 —	oră de rugăciune

Sărbătoare religioasă la Alba Iulia

Sfînta liturghie solemnă săvîrșită în Catedrala Ortodoxă din Alba Iulia a încheiat festivitățile consacrate la acest sfîrșit de săptămînă Sfinților Ardeleni, între cei însemnați în calendar Cuvioșii Mărturisitori Visarion și Sofronie, Sf. Mucenic Oprea, Sfinții Preoți Mărturisitori Ioan din Galeș și Moise Măcenic din Sibiel. Deschisă simbătă prin prezentarea ediției jubiliare a psaltirii lui Simion Ștefan, translată și retipărită după 350 de ani de la întîia apariție, sărbătoarea de la Alba Iulia a reunit ierarhi și preoți ai bisericilor din Transilvania, oameni de știință și cultură, reafirmînd bogăția, dănuirea și unitatea valorilor spirituale în spațiul românesc.

Sfat din bătrîni

Cînd lucrăm din dragoste de Dumnezeu, atunci ne facem nouă înșine cel mai mare bine. Tot ce facem pentru El, se întoarce asupra noastră, cu înmiată măsură.

Dumnezeu are tot ce-i trebuie, cu ce-i dăm noi nu se îmbogățește. Dar ni se cere fapta din dragoste față de El, uitîndu-ne cu desăvîrșire pe noi înșine, pentru a putea săvîrși fapta bună fără gînd la folosul nostru. Aceasta e fapta bună întreagă. E virtutea. Iar ea ne îmbracă tot pe noi. Folosul, și încă cel mai mare și statornic, e tot al nostru, ne vine din belșug, cînd nu-l așteptăm.

Domnul a zis: *Tot cel ce-și caută sufletul său, pierde-l, iar cel ce și-l pierde pentru Mine, îl va afla* (Matei 10, 39).

File de istorie pentru copiii români

15

Un savant pe tronul Moldovei
Dimitrie Cantemir

1693; 1710–1711

Handwritten signature of Dimitrie Cantemir, dated 1710.

Fiul domnitorului moldovean Constantin Cantemir, Dimitrie, a stat în fruntea Moldovei numai opt luni. Prieten al țarului Rusiei Petru I, Dimitrie Cantemir încheie cu acesta o alianță antiotomană. El spera ca Rusia, această nouă putere ce începea să-și facă apariția în Europa, să dea un sprijin adevărat coreligionarilor ortodocși, în luptele cu turcii. Unii boieri moldoveni au considerat timpurie alianța cu țarul și îi reproșau lui Cantemir: „Te-ai cam grăbit, măria-ta, cu chematul moscalior (rușilor)!...” Oricum, domnitorul nu s-a lăsat condus de Divanul boieresc al Moldovei, ci chiar a luat unele măsuri care-i afectau economic pe moșieri. Amintim *scăderea biroului steagului*, adică cheltuielilor ce se făceau când un domnitor ocupa tronul țării, precum și desființarea unei dări în produse a țăranilor către boieri, anume *dara pe miere*.

După tratatul încheiat cu rușii, Cantemir adresează locuitorilor Moldovei o proclamație în care îi cheamă să lupte alături de armatele țarului pentru înlăturarea dominației turcești. Astfel, la jumătatea anului 1711, oastea rusească intră în Moldova, iar țarul Petru I vine la Iași pentru a se întâlni cu Dimitrie Cantemir. În iulie 1711 are loc bătălia de la Stănilești (jud. Vaslui) unde armata ruso-moldoveană este înfrântă de turci. Ca urmare a acestei înfringeri, domnitorul Moldovei este nevoit să se refugieze în Rusia, împreună cu familia și cu patru mii de moldoveni. Cantemir se stabilește mai întâi în Ucraina, apoi la Petersburg, devenind ministru și consilier al țarului. Turcii,

victorioși, aduc începând din acel an, domnitori străini (greci din cartierul Fanar al Constantinopolului) în Moldova și în Țara Românească. Acesta este începutul regimului fanariot în țările române, regim ce va dura peste 100 de ani (până în 1821).

Dacă pe plan politic Dimitrie Cantemir n-a avut timp să-și înfăptuiască proiectele, pe plan cultural el este cel mai important cărturar al feudalismului românesc. Având o cultură enciclopedică, poliglot, istoric, muzician, geograf, filozof, orientalist, el folosește în creațiile sale și aspectul folcloric, tradițiile, obiceiurile populare, devenind astfel părintele etnografiei și folcloristicii românești.

Născut acum 328 de ani (la 26 octombrie 1673), la Iași, Dimitrie Cantemir învață mai întâi greaca, slavona și latina cu rectorul grec Ieremia Cacavelas. Face apoi studii superioare la Academia grecească a Patriarhiei din Constantinopol, unde învață limbile turcă, persană și arabă, studiază teologia și folclorul mahomedan.

Cea mai importantă operă literară a lui Cantemir este *Istoria ieroglică*, scrisă în limba română, la Constantinopol. Între operele din tinerețe se află și prima lucrare de logică scrisă de un român, *Mic compendiu de logică generală*. Pe baza izvoarelor și însemnărilor făcute în timpul șederii sale la Constantinopol (în jur de 22 de ani), scrie (în latină) cea mai celebră operă științifică a culturii române vechi. *Creșterea și descreșterea Imperiului Otoman* tradusă și tipărită (până în 1745) în engleză, franceză și germană. Ocupându-se de istoria națională, Cantemir elaborează *Descrierea Moldovei*, care apare mai întâi în limba germană la Hamburg, în 1769. Din 1714, Dimitrie Cantemir era membru al Academiei de la Berlin. Deosebit de importantă este erudita lucrare *Hronicul vechimei a romano-moldovlahilor*, sinteză de istorie a tuturor românilor, axată pe ideile unității de neam, romanității și continuității. Această carte de gândire politică a servit ca temelie pentru ideologia politică a *Scolii Ardelene*. Bun cunoscător al culturii turcești, Cantemir are un rol de seamă în istoria muzicii orientale. El a fost autor al primului sistem de notație al muzicii turcești, folosind literele alfabetului arab. A com-

Serialul nostru conceput în ajutorul elevilor, dar în primul rând în sprijinul cadrelor didactice care au în vedere predarea cunoștințelor de cultură și civilizație românească, vă va însoți și în noul an școlar. Vă dorim o activitate cât mai rodnică, adăugând următoarea precizare: *scurtele „lecții” de istorie au la bază în primul rând – cum este și normal – lucrări ale istoricilor români, apărute după 1990; la sfârșitul serialului (în luna decembrie), vor fi prezentate pe scurt aceste lucrări și autorii lor.*

pus de asemeni melodii pentru voce și instrumentale, care au rămas în muzica clasică turcă.

Având deja o proprietate de 50 de sate în jurul Harkovului, Dimitrie Cantemir se căsătorește cu o prințesă rusoaică, Anastasia, pătrunzând astfel în rîndurile nobilimii ruse. Bolnav de diabet, moare în 1723, pe moșia ce-i purta numele, Dimitrovka. Unul din fiii săi, Antioh Cantemir, a moștenit talentul diplomatic al tatălui, devenind ambasadador al țarului la Londra și la Paris. Mai mult, acest Antioh Cantemir este primul poet modern al Rusiei. Cum se întâmplă pînă azi, fiul savantului umanist moldovean n-a scris niciodată în românește.

Intrarea lui D. Cantemir la Iași

Dimitrie Cantemir

DESCRIEREA MOLDOVEI

Despre obiceiurile curții domnești

Ori de câte ori domnul iese din cetate ca să se ducă la vreo mînăstire sau pleacă la război, aceasta se face cu cel mai mare fast și el este petrecut de un mare număr de oșteni. În frunte pășesc cîteva căpetenii și călăuze, alese pentru aceasta dintre oșteni și alergători. După ei vine călărima în frunte cu steagul și căpitani, așa fel ca între cetele de oaste se lasă loc, ca să se poată deosebi unele de altele. De amîndouă laturile steagului pășesc căpitani cetele de oaste, care iau seama ca toți oștenii să meargă cu rînduială și în linie dreaptă. În urma lor vin călărașii și umblătorii cu vâtafii lor; după ei sînt duși de căpăstru caii lăturași, în fața cărora sînt purtate două tuiuri sau cozi de cal, pe care Poarta le dăruiește domnului ca semn de cinstire a domniei sale.

După aceea vin coconii domnului, după care vine domnul însuși, oleacă mai îndărăt, în mijlocul rîndului. De amîndouă părțile în însoțesc strîns picii. Mai departe, de-a dreapta, urmează comișii sau mai marii grajdurilor și vâtafii slujitorilor curții; de-a stînga postelnicul cel mare cu ceilalți postelnici în rîndul al treilea; după domn, merg buluc-bașii, cîte patru de fiecare latură și anume cei mai vîrstnici dintre ei mai aproape de domn. Alaiul îl încheie seimenii sau oștenii cu leafă, care merg de amîndouă laturile, sub privegherea ceașilor – care ar putea să fie numiți, după pilda europenilor, caporalii – ca să meargă drept și într-același pas. Iar îndată după domn, își are locul său, spătarul, care poartă armele domnului. După aceea urmează slujitorii de taină – cum li se zice – cămărașii, paharnicii, ciohodarul și medelnicerii. Întîiul rînd după aceștia îl alcătuiesc vâtaful de copii, adică mai marele cămărașilor, cu cămărașii săi, al doilea rînd, păharnicii; al treilea, stolniceii. Pe urmă vine sangeacul cel mare, adică steagul cel mare, care are în vîrf aleumul, cu încă două steaguri dăruite domnului de sultan la începutul domniei. După purtătorii steagurilor urmează tubulhanaua sau muzica ienicerilor, după care se întind, pe amîndouă laturile, armașii. După aceștia vin, în rîndul cel dintîi, boierii cei mari, în al doilea, cei din starea a doua, în al treilea, cei din a treia. Toți boierii mazili merg laolaltă după rangul dregătoriei pe care au avut-o Coadă alaiului o face o droaie amestecată de slugi boierești, tîrgoveți și neguțatori. Dar cînd domnul pomește la război, atunci urmează tunurile, sub privegherea șătrarului cel mare și căpitanului dărbănilor, cu pușcașii ori tunarii, precum și merindele de trebuință pentru tabără și boclucurile. Alminteri toți aceștia merg printre ceilalți boieri după rînduială.

„Oare cine va gusta mustul acesta?”

Cu cuvintele din titlu i-au salutat și i-au încurajat pe bobocii din acest an colegii claselor a doua ai Liceului românesc „N. Bălcescu” din Giula.

În fiecare an, cei mai tineri elevi sînt „promovați” în viața de liceu în cadrul unei serbări care se cheamă „balul bobocilor”. Prin urmare, nici în anul acesta nu putea lipsi balul organizat pentru ei. Bieții boboci trebuiau să se conformeze la

NU TE LĂSA NICIODATĂ!!!

o serie de porunci și sarcini dintre cele mai imposibile, scornite de colegii mai mari: fie că trebuiau să îndeplinească ordinele colegilor „domnitori” din clasa a patra, fie că trebuiau să „sufere” toanele colegilor dintr-a doua. De ce au primit acest privilegiu și elevii dintr-a doua? Pentru că tradiția asigură în fiecare an și bobocilor din anul anterior anumite posibilități, dat fiind că, cu un an în urmă, și ei trebuiau să suporte „neplăcerile” acestea. Deci, în fiecare an cei dintr-a doua primesc posibilitatea de a scormi „sarcini” distractive în cadrul „Balului bobocilor”.

Atmosfera balului din joia trecută, 18 octombrie, a fost foarte veselă și distractivă, conform planurilor

inițiale. Întreaga școală, elevi și profesori, au petrecut ore plăcute, fie rîzînd, fie uimindu-se de sarcinile originale scornite de cei mari pentru „ceremonialul de inițiere” al bobocilor. Pentru retrăirea acelor clipe, hai să evocăm cîteva dintre sarcinile de „avangardă” care trebuiau îndeplinite: printre primele probe a fost îmbrăcarea erotică pe muzică, apoi realizarea unor coafuri care să sugereze moda secolului XXI, cu folosirea obligatorie a unor obiecte anumite, deplasarea unei cutii de chibrituri cu ajutorul unei linguri legate de talia bobocului. Dar a fost distractivă și rivalitatea declanșată pentru „favorurile” profesorului Iosif Gorbodi sau rostirea unui anumit text cu gura plină. Cu atît mai dulce s-a dovedit o altă sarcină, pregătirea mustului din struguri.

Bineînțeles, întregul program a fost apreciat de un juriu onorific alcătuit din elevi din clasa a patra: Diana Iovan, Eva Sabău, Irina Pui, Vasile Balogh.

Pe cîteva i-am solicitat să-și spună părerea.

Vasile Balogh: – Aceste baluri sînt tradiții, prin asemenea probe am trecut și noi. Nu sînt lucruri grave, de nesuferit. Prin acestea nu vrem să umilim pe nimeni. Sînt doar modalități distractive prin care bobocii urmează să se acomodeze în comunitatea noastră, la viața din liceu. Dar dacă cineva înțelege greșit această intenție și se supără, e baiul lui.

Diana Iovan: – Chiar dacă sîntem într-a patra, nu vrem ca cei din clasele întîi să se simtă rău sau înjosiți. Vrem doar ca ei să-și dea seama că sînt boboci, ei sînt cei noi, cei mai mici din liceu. I-am supus la anumite încercări nu ca să-i înjosim, ci ca să ne distrăm cu toți cît mai bine.

– Și cum v-a plăcut evoluția bobocilor? Ce calități apreciați?

Eva Sabău: – Mai important e ca nici unul dintre boboci să nu se supere, să nu se simtă jignit, ci să ia totul în glumă. Vrem să nu le pară rău, că trebuiau să îndeplinească anumite sarcini. La vremea noastră, și noi trebuia să trecem prin aceasta.

Vasile Balogh: – În cazul că cineva se trăgea mai în spate, crezînd că e înjositor, ce

trebuie să facă, atunci acela și-a cîștigat cîte-un punct negativ.

– Ce credeți, ce cîștigă organizatorii prin acest bal?

Vasile Balogh: – Organizarea balului este ca un fel de răsplată pentru clasa a doua, pentru „suferințele” lor din anul trecut.

Care e părerea organizatorilor din clasa a doua? I-am întrebat pe cîteva.

Ursula Păcșas: – Am vrut ca cei din clasele întîi să se simtă foarte bine, cum ne-am simțit și noi în anul trecut. Cu ajutorul profesoarei Valeria Lengyel am ales numai teme ușoare. După cum am auzit, și ei s-au așteptat la multe.

Maria Pușcar: – N-am vrut să-i înjosim. Ne-am străduit mai mult să asigurăm pentru toată lumea o distracție plăcută. Mai ales că mulți dintre boboci ne sînt rude, prieteni sau cunoscuți.

Tamara Ursula Körösi: – Bobocii sînt inițiați în viața de liceu nu numai în ziua aceasta, a balului, ci și în întregul

an, de la prima pînă la ultima zi. Însă numai în ziua aceasta ne bucurăm de privilegiul glumelor, de această posibilitate distractivă.

Bobocii au făcut față cu cinste sarcinilor lor, declarînd respectarea anumitor reguli chiar prin jurămîntul rostit la sfîrșitul „încercărilor”.

JURĂMÎNT

Jurăm că: – vom rămîne boboci pe veci,

– vom respecta elevii claselor a doua și dirigințele lor

– vom învăța să salutăm

– nu vom murdări teritoriul școlii cu materiale păgubitoare

– nu putem avea alte idei, alte dorințe și alte legi, decît supunerea și compromisiul

– totdeauna vom fi mo-dești

– timpul meditațiilor și îndatoririle de studiu ale elevilor dintr-a zecea ni le asumăm cu plăcere

– nu deranjăm niciodată timpul silențului, care-i sfînt și de neîncălcat

– mîncarea de la cîmin o mîncăm cu plăcere și fără a face mofturi

– iar apoi jurăm că vom respecta punctele acestui jurămînt. AȘA SĂ FIE!

După aceste făgăduințe serioase, toți participanții au putut răsufli ușurați, deoarece au urmat clipe și mai lejere, discoteca, organizată pentru toți liceenii.

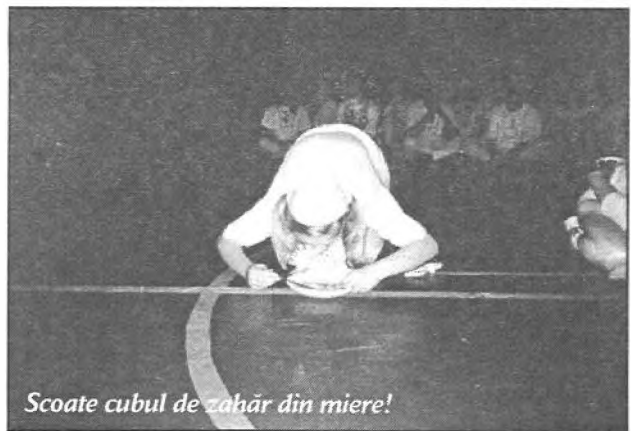
Rita Ruja

Emoționați în fața publicului

Împreună nu ni-e frică

Scoate cubul de zahăr din miere!

Sus cu hainele!

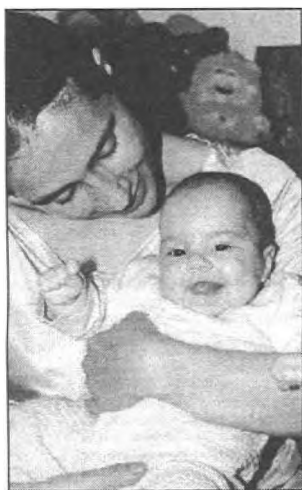

Coafura cea mai modernă

Idilă româno-italiană în trenul de Venetia

La 28 de ani, viața Valentinei înseamnă Silvia, familie și dans. Dansează cu pasiune de la 9 ani. La 18 ani, a descoperit dansul contemporan, la 21 de ani a plecat la Viena, încercând să facă o carieră, apoi în Ungaria. Acolo a stat 4 ani, ca membră a unor companii din Seghedin și Budapesta. Valentina se mîndrește cu faptul că a avut ocazia să lucreze cu 14 coregrafi din toată lumea.

Tot dansul a ajutat-o să își descopere și viitorul partener de viață. „Ne-am cunoscut în tren. Eu mă duceam acasă, să sărbătoresc Paștele, Lorin se ducea în Italia, pentru o expoziție de arhitectură. Era 6,30 dimineața cînd s-a urcat în compartiment un grup simpatic de studenți. Erau oboșiți, schimbaseră câteva trenuri, dar aveau cafea. Cafea! Exact ce aveam nevoie la ora aceea. L-am rugat să îmi dea și mie un pic – așa am intrat în vorbă cu Lorin. La despărțire, am făcut schimb de adrese. M-am întors apoi la Seghedin, pentru ultimele repetiții la spectacolul *Di passagio*, în coregrafie proprie. La premieră, eu eram emoționată – prima mea evoluție cu un rol complex! – și pe cine văd în sală? Pe Lorin. Re-

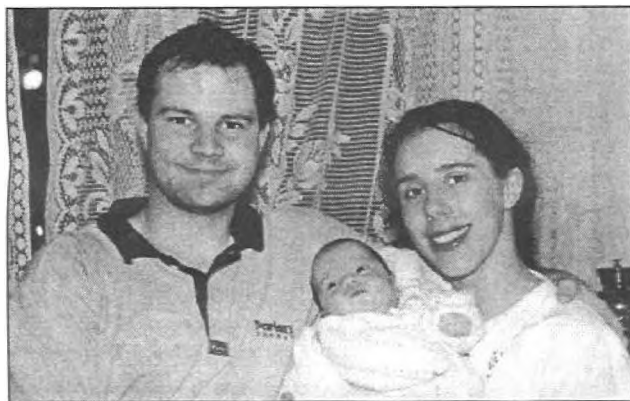

prezentăția a fost un succes... iar eu m-am îndrăgostit.”

În septembrie 1998, Valentina s-a stabilit definitiv în România, iar în primăvara lui 1999 avea loc nunta. Meticuloasă, ca orice coregraf adevărat, Valentina s-a înscris imediat la cursuri de

limba română... și la examen pe care îi ia cu brio – acum e studentă în al doilea an. Ce este și mai impresionant e că Valentina, îndrăgostită de meseria ei – dans contemporan și coregrafie – a continuat să susțină spectacole chiar și cînd era însărcinată în luna a opta. Practic, micuța Silvia Ioana, acum în vîrstă de 5 luni, a dansat încă de cînd era în burtică. Și Valentina continuă, conștiincioasă, să meargă la cursuri și să-și dea examenele de sfîrșit de semestru, chiar și acum, în ipostaza de proaspătă mamă.

Dansul nu a dispărut însă din viața proaspetei mămici, dimpotrivă. Valentina și-a reluat pregătirea fizică, de data aceasta în fața celui mai bun spectator al ei: micuța Silvia.

MIC DICȚIONAR UMORISTIC

Benzină = finul cailor... putere.
Claxonat = nechezatul ... armăsarilor-putere.
Depășire în curbă = prologul ... epilogului.
Drum de țară = ruda descultă ... a șoselei.
Stilou = toc cu călimara în spinare.
Vacanța de primăvară = avanpremiera vacanței de vară.
Vacanța mare = cea mai plăcută perioadă a ... anului școlar.
Frîna = frîul ... cailor-putere.
Galben = culoarea dintre roșu ... și verde.
Garaj = dormitor pentru autovehicule.
Bătută = melodie maltrată.
Confruntare = a te pune de față cînd n-ai ... obraz.
Cronometru = timp care stă ... ca pe ace.
Pistă = „șosea” cu ... circuit închis.
Valpe = controlorul ... cotețelor.
Castan înflorit = pom ... candelabru.
Ciuperci = umbrele ... cu rădăcini.
Dud = materie primă pentru mătase.
Soc = țevă cu ... ramificații în pămînt.
Zorele = flori care se scoală cu noaptea-n cap.
Filtru = anticamera nicotinei.
Mahorcă = ruda săracă a tutunului.
Funie de usturoi = căței legați de coadă.

Irigație = ploaie ... la comandă.
Must = struguri în stare lichidă sau dulcea copilărie a ... vinului.
Cărăruie = ... pui de drum.
Parc = loc unde copacii ... stau de vorbă.
Primăvara = copilăria anotimpurilor.
Vară = rubedenie a ... anotimpului.
Toamnă = fiica cea mai bogată a ... anului.
Apă = dușmanul de moarte al focului.
Paratrăsnet = paza contra incendiilor ... extratereste.
Pompier = spaima focului.
Cabană = casa munților.
Caniculă = vară la superlativ.
Deal = munte ieșit la pensie, sau munte reformat.
Izvor = robinetul naturii.
Plajă = soare care ți se bagă pe sub piele.
Văzduh = adîncime ... răsturnată.
Caș = adolescența ... brînzei.
Plăcintă = ruda de la țară ... a prăjiturii.
Porumb (cucuruz) fiert = mămăligă ... nemăcinată.
Suc de roșii = lacrimile bulionului.

(Culese din cartea „Umor pe ogor” de D. C. Mazilu și Gh. Zarafu, editată în 1986)

Gh. Santău

De la lume adunate...

Cel mai norocos turec este analfabet

Resul Cifte, de 62 de ani, din Istanbul, e considerat de presa turcă cel mai norocos locuitor al acestei țări. Deși nu știe să scrie sau să citească, bătrînul joacă de ani buni de zile la Loto. La sfîrșitul săptămînii trecute el a reușit să ghicească de două ori pe un singur bilet cele șase numere care au ieșit cîștigătoare la extragere, îmbogățindu-se cu aproape 600.000 \$.

O judecătoare cîntă în timpul proceselor

Judecătorea Suzanne Shaw din Santa Ana, California, a fost sfătuită de colegii ei să nu mai cînte atunci cînd conduce ședințele de judecată. Suzanne își formase obiceiul ca, în mijlocul procesului, să cînte diferite melodii. Ea s-a remarcat și acum doi ani, cînd i-a spus unui procuror, în timpul unui proces, să o lase mai moale cu băutura.

Italianii plîng în fața TV-ului

În cadrul unui sondaj, 30% din bărbații italieni chestionați au recunoscut că au obiceiul să plîngă cînd vizionează filme siropoase la televizor sau cinematograf. O altă ocazie în care ochii italienilor se umezesc este atunci cînd echipa lor favorită de fotbal suferă o înfrîngere. După acest sondaj, la care au participat cîteva sute de bărbați, se pare că mitul italianului „macho” a fost demontat.

Viața socială și... femeia din Germania

Femeilor le-a fost admisă încorporarea în unitățile combatante ale forțelor armate ale Germaniei. Pentru prima oară în istoria țării, autoritățile germane au luat această decizie după procesul intentat la Curtea Europeană de către o operatoare de echipament electronic, care a și cîștigat procesul, dîndu-i-se dreptul de a fi încorporată într-o unitate combatantă.

Ce știm despre „Tigrul Femeilor”?

1. Cum se numește?

Tom Jones (numele complet este: Thomas Jones Woodward)

2. Cînd și unde s-a născut?

La 7 iunie 1940, în orașelul Pontypridd, din Wales

3. Cine i-a fost cel mai bun prieten și primul ajutor profesional?

Elvis Presley

4. Cine i-a fost primul manager?

Gordon Mills (pînă la moartea lui din anul 1986)

5. Acum cine e managerul cîntărețului?

Fiul său, numit Mark Woodward

6. Cînd s-a căsătorit?

De tînr, deja în anul 1957, căsnicia lui cu Melinda e și azi stabilă

7. De la cine a cunoscut primele cîntece, de la cine le-a învățat?

De la mamă-sa și de la vecini

8. Cînd a avut primele succese cu discurile prezentate?

În anul 1964, la Londra

9. În trecutul apropiat a debutat și în Ungaria. Cînd?

La 22 septembrie 2001 (pe Stadionul Mic)

10. Care sînt cele mai cunoscute șlagăre?

What's New Pussycat

Help Yourself

Never Fall in Love Again

Without Love

Delilah

She's A Lady

Who Have Nothing

A. Crișan

Rugăciune Anii

Ana-i o verișană d-a neveștii mele. Când am treabă în parte acie a satului, deseori mă bag pă la ie și văd că ce mai face, cum stă cu sănătate, că la noi, mai ales întră bătrâni, asta-i suca încă. Din năfericire, una ca asta nu să poate spune dăspră tinerete d-amu: ii tă-n fugă-s, n-au vreme dă goștie pă la neamuri.

Așe dară mă băgai la Ana, da' n-o găsăsc acasă. Adecă iera în vecini, la o altă văduvă, și amîndoaă plînjeu cole-n ocol cînd m-am băgat la iele. Nu știem io că ce s-o fi-ntîmplat dă is așe dă tare amărîte sărmanele, că nu joieu să-ș șteargă lacrimile dîn uăti. Vă puteț întipui că nici nu o trebuit să le-ntreb că ce li-i baiu, că dăloc or început iele să-m spună că dîrce s-amărăsc tumna așe tare, dă dîn tăt sufletu-ș plîng năcazurile. Nu cred că vi le-oi pute înșira pă tâte baiurile, da' oi prăbăli să le amintesc pă cile mai înșămnate, fără ca să-m mai aduc aminte că cum o urmat una după alta căzanie lor.

Atîta-i sigur că mai și

mai nante pensie mică u-or amintit, că tumna atunci le-o fo' adusă poștasu bănișorii, pă care tare bine treabă să-i împărtăscă ca să să ajungă pînă-n luna ce vine. Apoi ș-or plîns bărbați care, după aproape patruzăci dă ani lucraț în colectivă, s-or dus pă ciie lume unu după altu ca doi fraț, dă dă lăsat nu multe le-o lăsat pîntru on trai mai ușor pă lume asta. O urmat apoi pămîntu dus cu sila în colectivă, – o familie opt, cielaltă zece iuguri, – pîntru care amu nu le plătesc aproape nimica, batăr că unii s-or îmbogățit dîn moștenire lor, în vreme ce lor nu le-o rămas nimica. Vecina nu s-o uitat nici dă văcuța ii, pă care o trăbuit ș-o vîndă, că amu nu să mai merită să ții animale p-ingă casă, că așe-i dă scumpă hărănire lor, dă-i mai lesnă să le cumperi tâte dă la bold cu decurile.

Bogăt și dăstul că atunci cînd or gătat dîn cel mai mare cu ponosurile lor (cam muierestii) odată o vād pă Ana că-ș pune brîncile laolaltă, is întide uătii înlăcrimaț și-ncepe să

să roage, începînd cam așe: „Doamne, Demnezeu mne, dă-m sănătate și ajută-mă să-m cresc purcașii mnei, ca pă Crăciun ș-am năște bănișori pîntru sărbători și pîntru nepotașii mnei...” Să mă credeț, io în clipa acie n-am înțales că în serios face ce face, uă că – numa dîn glumă – să face că să roagă. Da' cînd am văzut că și vecină-sa ține cu ie, și că și ie mormoale ceva în sine, atunci m-am dat sama că aci nici voarbă nu ii dă glumă...

După tâte așe am mai vorbit noi o voarbă, doauă, le-am întreat dă sănătate, dă familie ș-așe, da' nu mă-ntrebaț că ce m-or pîns, că nu pre im aduc aminte dă răspunsurile lor, că în cap la mine numa una s-o-nvîrtit, și anume rugăciune Anii și purcașii ii. Fiț cu băgare dă samă: nu-i voarbă dă pruncași, ce dă purcași, și asta mă încurcă și mă năcăjește oleacă. Oleacă?

Sandu Popa

Anecdote secuiești

Doi secui, umblînd pîn pădure dau d-on os mare dă ceva animal. Să uită bine la iel, să-ngrozăsc dă iel, apu unu-l întreabă pă hortacu-so:

– Măi hortace, uare ce animal o putut fi aista?

Cela să gîndește lung, is bate capu tă' pă rupte, apoi îi răspunde:

– D-apu, hortace, io numa atîta-ș spun că aista o fost ceva, o vînit dă indeva și l-o mîncat ceva.

Lîngă on păhar dă bere, Áron báci vorbește cu dascălu satului dăspră lucruri dă știință. Vine rîndu și pă ceru cu stele, pă Lună, pă Soare ș-așe. Dascălu-i povestește și felu cum să-nvîrtește pămîntu roată după saore. Áron báci să gîndește una, apu spune hotărît:

– Una ca asta nu cred. Că dacă pămîntu să învîrtește, atunci dîrce nu cură apa afară dîn fîntîna me?

Horă sălăjeană

Am drăguț, mama nu ști...

Am drăguț, mama nu ști,
ardă-l focu dragu-mi-i.
Doamne, dragu mi-i badea
că ști bine săruta.

Mi-o zîs mama că-s micuță
să fiu badelui drăguță.
Da io badelui i-am spus,
și-o zîs că micuță nu-s.

Și numa la el mi-i gîndu,
că nu-i altu așe de mîndru.
Că-i înalt și cu ochi verzi,
ca și-al meu bade nu vezi.

Pentru badea care-mi place,
nici părinții n-au ce face.
Pînă ei se sfătuiesc,
io cu badea mă iubesc.

Epigrame

Unui bețiv

Mereu e în băutură,
și pe frig și pe căldură.
Vara să se răcorească,
iarna să se încălzească.

Grijă părintească

„Să nu te prind la masă
cu așa mîini murdare!”
Dar pînă la urmă-l lasă
că alte mîini nu are.

Glume

La o crîsmă, doi bărbați vorbăsc:

– Măi hortace, pă tine cum... cum te primește nevas-tă-ta... cînd meri ac... acasă... tare tîrziu? – îl întreabă hortacu-so cel mai bătrîn.

– Nu zice nimica. Io n-am nevastă, – îi mărturisește tînăru tă' cam gîngăvind.

– Atunci tu dîrce meri noapte tîrziu acasă?

Mama lui Ionel, supărată tare, zice cătă prunc:

– Să știi, lonele, tu iești cel mai rău prunc dîn lume!

– Cum așe, mamă, – o-n-treabă micuțu, – tu-i cunoști pă tăt pruncii dîn lume?

Am citit că...

Am o carte dăspră înțelepciunile poarelor lumii. Carte asta mie tare mi-i dragă, că aște lucruri înțelepte pot învăța dîn ie dă la oameni dîn tâte colțurile lumii dă-i o iubire să citesc dîn cînd în cînd dîn iele. Pă unele le și știu fără carte, da' pă cile mai multe nu le poci înșămna, așe că dă cite uări le citesc tădauna aflu în iele cite-on sfat bun, cite-o părere interesantă, cite-o judecată care mă înveselește ș-așe.

No amu tâte așe d-aceie vi le-am pomenit, dăuarece în zilele trecute am fost la o adunare satească, la care unu dîntră conducătorii autoguvernării noaște o vorbit și românește. Ce să vă spun: mai bine-ar fi făcut dacă nu și-ar fi dăstis gura. Ascultîndu-l noi, cei vo' doauzăci dă inși care ne-am adunat să-l cinstim cu atenție noastă, ne-am dat sama că nici dînsu, pă cum nici mulț alți dîn rîndurile noaște nu știu ce-i rușine. Că și mie, și celor dîn juru mne ne-o fost rușine... și în locu lui. Atunci, șoptînd noi întră noi, am prăbălit să le spun io la vecinii mnei o parte dînt-o înțelepciune arabă învățată dîn carte amintită – așe cum m-am adus aminte dă ie la fața locului. O parte, zîc, că zîcala-i cam lungă, d-aceie cînd am ajuns io acasă dăloc u-am și cotate ca s-o v-o pot scrie dîn capăt pînă-n capăt. Iaca la ce ne-nvață zîcala arabă: „Cine nu știe și nu știe că nu știe e prost, – ocolește-l; cine nu știe și știe că nu știe e neștiutor, – învață-l; cine știe și nu

știe că nu știe e adormit, – trezește-l; cine știe și știe că știe e înțelept, – ascultă-l!”

Zică cine ce-a zice, înțelepciune asta îi cam greu dă-nțălăles, da' dac-o luăm voarbă vu voarbă, atunci sigur că u-om înțeleje așe cum treabă. Da' pîntru că io vreu să fiu preceput bine în legătură cu omu nost, iacă că vă tîlcuiesc pilda me: Omu care nu ști bine românește și nu ști că nu ști bine românește și totuși să prinde să vorbască românește în fața celor ce știu bine românește, acela-i on om prost. Mai dăparte: Omu care nu ști bine românește, da' ști că nu ști bine românește, p-acela învață-l românește – uă prăbălească să învețe iel sîngur, că ș-așe să poate învăța și o limbă, mai ales cînd îi voarbă dă d-o limbă adusă dîn familiei. Nu-i așe?

O altă zîcală dîn sat dă la noi ne sfătuiește cum că prostu, dac-ar tace, bine-ar face. Numa că iel d-aceie nu tace, dăuarece nu-ș dă sama că nu-i dăstul dă înțelept. Știu io bine că așe is lucruri cam încurcate, pă cum și felu cum ne alejem noi conducătorii îi o treabă dăstul dă încilciă. N-ar strica dacă am fi cu mai mare băgare dă samă la felu cum ne alejem conducătorii, pă care apoi sîntem siliț să-i plătim păstă măsură dă bine...

Vă dorește sănătate cît mai bună și numa bine:

Ion Podaru
pensionar

IOSIF VULCAN

Gărgăunii dragostei
(fragment)

Scena VIII

Tîrgoviștean și Olimpia

TÎRGOVIȘTEAN: Nu striga, dragă, că se sperie vecinii.

OLIMPIA: Învăț discursul. Cred că nu dorești să pățesc rușine și prietenele să rîză de mine.

TÎRGOVIȘTEAN: Ce doresc eu? Să te mărit?

OLIMPIA: Să mă mărit? Să mă fac iarăși sclava unui bărbat? Niciodată. (Trece 2.)

TÎRGOVIȘTEAN: Gărgăuni.

OLIMPIA: Eu urăsc bărbații.

TÎRGOVIȘTEAN: Pentru că nu vine nici unul să te ia.

OLIMPIA: Pentru că sînt niște despoți. Însă nedreptatea are să se sfîrșească în curînd. Ne-am trezit și am arborat steagul eliberării.

TÎRGOVIȘTEAN: O fustă?

OLIMPIA: Degeaba-ți bați joc. Ai să vezi în curînd cine sîntem.

TÎRGOVIȘTEAN: Parcă nu vă cunoșc!

OLIMPIA: Avem să formăm un partid care...

TÎRGOVIȘTEAN: Va ținea în toate zilele cîte o întrunire, unde fiecare veți lua cuvîntul de zece ori.

OLIMPIA: Un partid care să dărîme tirania bărbaților.

TÎRGOVIȘTEAN: Care va să zică nu-i glumă.

OLIMPIA: Rîzi, rîzi!... Acum mă duc să fac toaletă pentru întrunire. (Trece în stînga.)

TÎRGOVIȘTEAN: Las-o naibii întrunire! Vîno cu mine la plimbare.

OLIMPIA: Nu pot. Interesele partidului nu-mi dau voie.

TÎRGOVIȘTEAN: Am văzut la Constatinescu niște stofe nouă...

OLIMPIA (se apropie de el): Vrei să-mi comanzi o rochie nouă? Haide!

TÎRGOVIȘTEAN: Dar interesele partidului?

OLIMPIA: Știi că nu pot să-ți refuz nimica... Mă duc să-mi schimb îmbrăcămintea... (Îleșind, declamează:) Doamnelor și domnișoarelor!... Surori în suferințe... (Ilese.)

Scena IX

Tîrgoviștean singur

Gărgăuni, și nimic altceva. Cînd a auzit de o toaletă nouă, a uitat și întrunire, și partid, și tot.

Scena X

Tîrgoviștean și Gogu

TÎRGOVIȘTEAN: S-a și încheiat ședința?

GOGU: Încă nu. Însă n-am putut s-aștept sfîrșitul, căci a trebuit s-alerg la bancă.

TÎRGOVIȘTEAN: Să iscălești condica de prezență.

GOGU: Să isprăvesc niște afaceri grabnice. Le-am terminat. Ș-acum sînt aici să vă văd ce mai faceți? Cocoana e bine?

TÎRGOVIȘTEAN: Da.

GOGU: Nene Tîrgoviștene, dă-mi voie să-ți fac o declarație.

TÎRGOVIȘTEAN: Poftește. (Șed.)

GOGU: Eu ador pe cocoana Olimpia.

TÎRGOVIȘTEAN: Ș-apoi?

GOGU: Cer sprijinul d-tale.

TÎRGOVIȘTEAN: Sprijin la dragoste? Cine a mai auzit și asta? Dacă tu nu ești în stare a-i dobîndi inima, culcă-te pe cea ureche și dormi.

GOGU: Dacă d-ta ai pune o vorbă pentru mine...

TÎRGOVIȘTEAN: Să mă fac mijlocitor! Ca mai tîrziu să mă înjurați amîdoi? Ferit-a sfîntul! Vorbește-i tu. Tocmai o aștept să vie.

GOGU: Regret că nu mai pot sta. (Se scoală scoțîndu-și ceasornicul.) Am să mă duc la institutul nou...

TÎRGOVIȘTEAN: Să faci act de prezență?!

Scena XI

Tîrgoviștean, singur

I l-am propus odată. Dar și-a rîs de el. Și nu mă mir deloc. Bine zice ea, un orangutang... Marin! Acela-i om... Însă naiba-l știe de ce nu vrea să se însoare. Dacă-l întîlnesc am să-l descos. El nu m-a rugat să pun o vorbă; mi se pare că nici n-ar trebui. Am băgat de seamă că nepoata mea nu-i străină de dînsul. Trebuie să fie ceva pricină pentru care-l tot vorbește de rău; desigur dragostea. O fi supărată pentru că nu vine să răspundă la dragostea ei cu același sentiment... Așa-s femeile. Cînd te iubesc mai tare, atunci te ceartă mai strașnic. Și răposata mea avea năravul acesta. Fie-iertată, trebuie că mă iubea grozav, căci nu mă mai scotea din înjurături... A! iată Marin... Acum am să-l iau de scurt... Sau, sau!

Scena XII

Tîrgoviștean și Marin

TÎRGOVIȘTEAN (grăbind înaintea lui): Bine ai venit!

MARIN: Am promis ieri doamnei Olimpia o carte... (Pune pe masă o carte.) Ei, ce mai faceți?

TÎRGOVIȘTEAN (luîndu-i bastonul și pălăria): Bine. Nepoata mi-a vorbit ieri mult de d-ta.

MARIN: Sînt foarte încîntat.

TÎRGOVIȘTEAN: Se vede că vă potriveți de minune în idei.

MARIN: Din contra. Avem principii diametral opuse.

TÎRGOVIȘTEAN: Din ciocnirea teoriilor opuse iese adevărul... Nu fumezi? Tocmai am primit un tutun excelent. (Îi pune tutunul înaintea lui.)

MARIN: Mulțumesc. Nu prea obicinuiesc.

TÎRGOVIȘTEAN: Vrei o dulceață? (Sună.) De care poftești? Zemură, portocală ori trandafir?

ANICA (intrînd): Pofțiți?

MARIN: Mulțumesc. Nu prea obicinuiesc.

TÎRGOVIȘTEAN: (Aniceii): S-aduci Maderă.

MARIN: Pentru mine, mulțumesc. Nu prea obicinuiesc.

TÎRGOVIȘTEAN: (Aniceii): Du-te la cocoana și-i spune că dl. Marin e aici.

ANICA: Înteleg. (Ilese în stînga.)

TÎRGOVIȘTEAN: Ei, spune-mi ce obicinuiesti, dar?

MARIN: Nimica.

TÎRGOVIȘTEAN: Poate ești blazat. Eu ți-aș ști spune leacul.

MARIN: N-am obicinuit să iau leacuri.

TÎRGOVIȘTEAN: De ce nu te însori?

MARIN: Aș!

TÎRGOVIȘTEAN: Însurătoarea ți-ar fi doftoria cea mai bună. Iată-mă-s. Ce flăcău am fost ursuz și acuma-s blînd ca un miel. Fie-iertata m-a dăscălit de minune.

MARIN: Eu nu voi să fiu dăscălit.

TÎRGOVIȘTEAN: Care va să zică n-ai de gînd să te însori?

MARIN: Ba da.

TÎRGOVIȘTEAN: Bine. Vremea trece...

MARIN: Îndată ce mi-oi găsi una care să nu vrea a mă guverna.

TÎRGOVIȘTEAN: Atunci, n-ai să te-nsori niciodată.

Scena XIII

Aceiași și Olimpia

TÎRGOVIȘTEAN: (Olimpiei): Bine că vii. Dl. Marin zice că vrea să se-nsoare.

OLIMPIA: A! ce surprindere!

MARIN: Mă rog, n-am zis tocmai așa.

OLIMPIA: M-am și mirat. Un dușman atît de mare al femeilor.

MARIN: Pardon! Sînt dușman numai al gărgăunilor femeiești.

TÎRGOVIȘTEAN: Ai dreptate. Și eu am luptat toată viața împotriva acelora. Un adevărat răzbel de treizeci de ani. (Suspînînd.)

OLIMPIA: Gărgăuni! Îndată ce încetăm să fim numai sclave, vin domnii bărbați și ne-întîmpină cu vorba „gărgăuni”.

MARIN: O! nu. Vă stimăm, vă adorăm cînd vă vedem în serviciul unor idei potrivite vocațiunii femeiești...

OLIMPIA: Firește, vocațiunea femeiască o definiți d-voastre bărbații. Dar ne-a trecut de șagă. Pretindem emanciparea femeilor.

TÎRGOVIȘTEAN: Bine, dragă. Însă întîi eu aș cere emanciparea bărbaților.

MARIN: Bine zici. Au nu femeile domnesc astăzi?

OLIMPIA: Noi?

TÎRGOVIȘTEAN: Da, da. Iau mărturie viața mea întregă... Dar o afacere mă reclamă. Vă las un moment singuri. (La o parte, ieșînd.) Îi las să se certe, că doară s-or împăca.

Moment din spectacolul orădenilor la biblioteca din Micherechi

Dintre toate grupele de români, trăitoare în jurul granițelor României, nici unul nu este mai enigmatic și mai puțin cercetat decât românii timocenii. Deși sânt situați în imediata apropiere a Dunării, în directă continuitate teritorială cu românii din țară, de-a lungul frontierei româno-iugoslave și româno-bulgare, sunt prea puțin cunoscuți chiar și de către locuitorii din zonele limitrofe (județele Mehedintși și Dolj). Privind o hartă a Peninsulei Balcanice, lesne se poate observa că Munții Carpați nu se opresc la Dunăre, ci se continuă spre sud (ca o prelungire către Balcani) într-un triunghi care cuprinde așa-numita Vale a Timocului. Până și marele fluviu își îngustează malurile în această zonă, dând naștere la celebre „cazane”, de unde, dacă strigă mai tare, românii dintr-o parte și din cealaltă pot comunica cu ușurință. Numele de „Valea Timocului” este oarecum impropriu, acest grup etnic românesc trăind într-un spațiu mult mai larg decât valea propriu-zisă, cuprins între râurile Morava și Lom (Bulgaria). Porțiunii dintre Morava și Timoc i se mai spunea în vechime Craina (margine), iar astăzi „Timocul sârbesc”. Porțiunea dintre Timoc și Lom mai este numită de cer-

cetători și „Timocul bulgăresc”.

În cea mai mare parte a istoriei sale, Craina rămâne sub turci, până la începutul secolului XIX, când principele Miloș pretinde Craina pentru a avea frontieră comună cu România și prin aceasta cu Rusia, considerată de către sârbi ocrotitoarea ortodoxiei în Balcani. Prin pacea de la Adrianopol (1829) acest ținut românesc este cedat Serbiei autonome. Timocul sârbesc cuprinde astăzi patru județe: Craina, Timoc, Morava și Pojarevaț (Podu Lung). Românii din aceste județe locuiesc în aproximativ 300 de sate și cătune și în câteva orașe mai mari, unde sunt amestecați cu sârbii: Cladova, Negotin, Zajecear (Zăiceri), Bolevaț, Bor, Maidanpec, Cuceva, Laznița, Pojarevaț, Costolaț, Despotovaț, Ciupria, Paracin. Supuși de-a lungul timpului unei asimilări agresive și violente din partea statului sârb și mai apoi iugoslav, este un adevărat miracol cum acești români încă își mai vorbesc limba și astăzi. Numiți ostentativ vlahi, cu vechiul apelativ slav pentru români, le-au fost confiscate până și numele. Astfel, prin circulara biseri-

cească nr. 765 din 12 august 1899, episcopul Timocului dă ordin ca preoții din eparhia lui să dea tuturor copiilor români nume de botez curat sârbești, întocmind în acest sens chiar și o listă care va fi afișată la intrarea în bi-

este prezentat de către marele savant Nicolae Iorga, în care prezintă situația gravă a românilor timocenii, lipsiți de cele mai elementare drepturi. Odată cu Marea Unire din 1918, dr. Athanasie Popovici simte momentul isto-

Scopljie și în jos spre Salonic.

Sfârșitul celui de-al doilea război mondial a adus un cu totul alt rezultat pentru România, aceasta pierzând și alte teritorii pe care le câștigase la 1918. Mai mult, căderea cortinei de fier aruncă România în bezna comunistă, orice legături oficiale cu Timocul fiind întrerupte.

Tineri dansatori din Valea Timocului

sericile din satele românești. De asemenea, numele de familie sunt sârbizate, nume vechi românești precum Sandul, Furnică, Negroiu, Iancu, Călin, Birsan etc., devenind peste noapte Sandulovici, Furnicovici, Nograici, Iancovici, Calinovici, Birsanovici. Românii nu au acceptat cu pasivitate asimilarea, încercările de rezistență fiind numeroase și uneori violente. Ne vom opri asupra câtorva exemple ale istoriei contemporane a timocenilor, care ilustrează faptul că această luptă de rezistență a fost dusă cu toate mijloacele diplomatice moderne și că numai interesele politice internaționale au făcut ca această parte de românitate să trăiască o dramă continuă.

La 18 decembrie 1912, patriotul Athanasie Popovici, fiu de preot român, absolvent de teologie la Belgrad și doctor în pedagogie experimentală al Universității din Jena, adresează Parlamentului României un memoriu, care

unic și prezintă în 1919, la Conferința de Pace de la Paris „Memoriul românilor din Craina”, în calitate de președinte al Comitetului Național al Românilor din Serbia și cere alipirea Crainei la regatul României. Din păcate, cererea sa a rămas fără ecou. Nici politicienii de mai târziu nu au uitat pe frații lor sud-dunăreni. La 23 aprilie 1941, Mihai Antonescu (fratele mareșalului) adresează un memoriu ministrului Germaniei la București, Max von Killinger, în care propune ca soluții pentru populația românească din Balcani:

– O Macedonie liberă, în care să intre și populațiile românești.

– Un teritoriu recunoscut populației românești de pe Valea Timocului și a Vardarului.

– Un condominium, o consuveranitate germano-româno-italiană (eventual bulgară) pentru regiunea Timocului, adică a fâșiei de-a lungul graniței bulgare până la Belgrad, Niș,

După evenimentele din decembrie 1989, aceste relații au fost reluate, iar românii din Timoc au început să se organizeze și să-și ceară drepturile naturale în orice stat de drept din lumea civilizată. Din păcate, după lunga perioadă de asimilare lucrurile merg destul de încet; în multe localități, deși cunosc bine limba română vorbită, timocenii preferă în public să vorbească sârbește, prin recensăminte populația îmbătrânită se declară de origine valahă (în limba sârbă veche neexistând alt termen pentru român și înțelegând prin sârbescul „rumun” doar român din România). Din această stare de lucruri profită doar statul iugoslav, care nu asigură nici un drept acestor „valahi”, pe motiv că nu există nici o țară cu numele Valahia, care să-i sprijine. În lunile următoare se așteaptă un nou recensământ în Serbia, dar, din păcate, rezultatele acestuia sânt previzibile.

Adrian Șimon

Aron Cotruș

Cu gândul departe

*Furtunaticu-mi jind
își schimbă în platoșă haina
și trece Dunărea să-și ducă taina,
prin Timoc, prin Craina,
spre Pind...*

*Țărani din Pind, din Timoc și Craina,
ca Dunărea,
aceeași pururea,
valahă visează să vă fie
pe vecie:
inima,
limba,
haina !...*

*Strănepoți-mi, de vor trece cândva Dunărea,
duși de-o pornire ne-nțeleasă,
în orice casă-a voastră ar intra,
să se simtă ca la ei acasă...*

Atletism

Lidia Șimon s-a apucat de maraton dintr-o păcăleală

Prima sportivă română campioană mondială la maraton, proba cea mai nemiloasă din tot atletismul, a ajuns să alerge 42 de kilometri, fiind înșelată cu cîte 5 kilometri de antrenorul Adrian Tudor. Alergătoarea, nominalizată la titlul de cea mai bună atletă europeană a anului, are tot atîtea kilograme, cîți kilometri parcurge în timpul unei probe și își dorește ca odată în viață să mănînce bine. Lidia Șimon în toată cariera ei a alergat 29 de curse întregi, iar la antrenamente, în medie, zilnic aleargă cîte 40 de kilometri.

Orice maraton e un chin, gradat de la rău pînă la inuman. Organismul atletului suferă modificări metabolice extreme. Pulsul se dublează, tensiunea sistolică scade la jumătate, circulația sangvină a rinichilor se reduce la minimum. Corpul slăbește cu măcar 3 kilograme la finele celor 42,195 kilometri. Lidia crede însă că înainte de a-ți atinge limitele fizice e necesar să spargi barierele psihologice. Campioana mondială mărturisește că înainte de cursă își impune două condiții: „Fără ele, nu aș ajunge la finish”. Prima regulă este „să nu mă gîndesc niciodată la cîți kilometri am de alergat. Altfel, aș fi descurajată din start. Îmi zic că am de străbătut opt porții de cîte 5.000 de metri și că la sfîrșit mă așteaptă și un desert”. Al doilea moment critic pe care trebuie să-l depășească intervine în timpul cursei. „Cînd apar efectele deshidratații, mă cuprinde o senzație de amețelă. Atunci trebuie să lupt cu mine însămi pentru a nu ceda psihic, fiindcă fizic mai am resurse. În acele momente nu-mi mai simt tălpile și cred că mă tîrșesc în genunchi. Dacă reușesc să trec peste acest prag psihologic, realizez că totul este mai ușor apoi. Dacă nu, mă cuprinde oboseala și îmi pierd controlul”. În prima parte a unei curse, sportivii obișnuiesc să mai vorbească între ei. „Vine însă un moment în care nu mai poți pronunța nici un cuvînt din cauza epuizării. Vrei să vorbești, dar ai gura încheșată.” Suferința maratonistilor nu începe și nici nu se termină o dată cu proba propriu-zisă. Antrenamentele sînt aproape la fel de istovitoare, ei alergînd zilnic în medie 40 de kilometri. Însă antrenamentele zilnice în următorul an vor lipsi din viața Lidiei și a lui Liviu, pentru că au hotărît că e momentul să aibă un copil. Deci, pentru 12 luni, maratonul va dispă-

rea din viața atletei. Doar pentru a se întoarce iar, ca un iubit tainic și sever de care știi că n-ai cum să te despați.

– Lidia, ce crezi că ai fi făcut azi dacă nu te apuca de sport?

– Mai mult ca sigur lucrăm într-o brutărie sau într-un abator. Am terminat liceu de profil economic, specialitatea alimentație.

– Care sînt pasiunile tale?

– Am avut, dar le-am uitat. De exemplu, acum vreau să mă plimb. La începutul vacanței de un an de zile, pe care mi-am luat-o pentru a face un copil, vreau să văd țara, pe care aproape că nu o cunosc. Să facem un tur al României începînd cu Oltenia, Bihor, Maramureș și să terminăm cu Moldova. Și vreau să ajung în Grecia. Este o țară în care am fost doar pentru Mondialele din 1997. N-am apucat s-o vizitez, dar mă fascinează.

– Ești credincioasă?

– Merg mai rar la biserică, dar cred foarte mult în Dumnezeu și în ortodoxie. Deși am stat destul de mult timp în Japonia și America, zone cu culturi diferite, tot nu le pot înțelege deloc religia. Cu toate astea, am botezat în Statele Unite un bebeluș baptist.

– Ai superstiții înainte de concurs?

– Una singură. Să nu mă întorc din drum. Și am observat că mireasa îmi aduce noroc.

– Te-ai gîndit să te stabilești în America, unde aveți o prietenă în Colorado?

– Nu. Ca acasă nu-i nicăieri. Vreau doar să primim statutul de rezidenți în SUA, pentru a nu mai sta la vamă cu orele ori de cîte ori intrăm în țară.

Îi este frică de apă, dar nu și de pești

Lidia Șimon spune că dacă ar reuși să înoate mai mult, ar asta ar ajuta la alergare, fiindcă și-ar controla mai bine respirația. „Am încercat, dar am

teamă de apă”, spune atleta.

„Dacă ar fi să înot într-un bazin de 25 de metri lungime, după ce aș parcurge 20, m-aș îneca. Doar atît rezist. În schimb, dacă am siguranța că ating cu piciorul fundul bazinei, înot mai mult”. Liviu a încercat să îi alunge frica de apă, dar fără succes. „Cred că nu voi reuși niciodată”, spune atleta. Cu toate acestea, Lidiei îi place foarte mult pescuitul. „Mergem de obicei la Dunăre, fiindcă acolo ai ce prinde”.

A alergat 29 de curse maraton

Lidia participă într-un an la maximum trei concursuri. „Nu ne permitem mai multe, deoarece organismul nu se reface atît de repede. De aceea, din 1991, de cînd am început să alerg această probă, și pînă acum, am la activ 29 de curse”, spune campioana mondială de la Edmonton. Cele mai grele au fost cursele din 1995 și 1997. „La Göteborg, la Cupa Mondială, am alergat cu picioarele pline de sînge din cauza ghetelor care erau mai mari cu două numere. La Mondialele de la Atena traseul a fost dificil, la care a contribuit din plin și căldura”.

„Visez să mănînc orice”

Dorința cea mai mare a Lidiei Șimon este să aibă un stomac sănătos. „Sportul mi-a afectat cel mai mult aparatul digestiv și nu pot să mă hrănesc cu aproape nimic din ce-mi place. Fiindcă mănînc puțin și selectiv, nu pot să-mi obțin prin hrană necesarul de calorii. Niciodată nu am avut o greutate mai mare de 42 de kilograme”, spune sportiva. Ea și-a dorit mereu să se îngrășe. „Sînt invidioasă pe colegile mele care mănîncă orice. De exemplu, eram la Londra și le vedeam pe cele din Kenya cum băgau în ele numai mîncăruri grase și sosuri, iar a doua zi nu aveau nimic. În schimb, cea care vomita eram eu, deși mîncam numai de regim”. Pentru Lidia, restricțiile alimentare sînt severe, mai ales în privința fructelor. „Am voie numai prune”, completează ea.

Adaptat și prescurtat din ziarul ProSport de Ștefan Crâsta

Un egal cu joc slăbuț la Bătania și scandal provocat de portarul din Chitighaz

În prima divizie a județului Bichiș, cei în jur de 300 de spectatori, adunați pe stadionul din Bătania au putut asista la un joc slab al gazdelor, care au ratat chiar și un penalty în fața oaspeților de la Micherechi. Aceștia, dacă se foloseau mai bine de ocaziile de poartă, ar fi putut să răpească toate cele trei puncte. În divizia a doua al campionatului aceluiași județ echipa Chitighazului a jucat doar 50 de minute la Vareu (Gyulavári), deoarece partida a fost întreruptă de arbitru. Acesta a fost lovit de portarul oaspeților. Cerberul Botaș a considerat să facă dreptate pe teren cu propria mîină după ce arbitrul Rattai l-a eliminat din joc.

Ștefan Crâsta

Ultimele rezultate ale echipelor de fotbal din 21 octombrie

Campionat național divizia II.	
Giula Ternal-TC Seghedin	3-1
Campionat județean divizia I.	
Bătania TK-Micherechi SE	1-1
Campionat județean divizia II.	
Aletea SE-Sarkadkereszturi SE	1-1
Giula Köröstáj MSE-Chitighaz SE (partidă întreruptă)	2-2

Următoarele meciuri de fotbal

28 octombrie (duminică)	
Karcagi SE-Giula Ternal	13.30
Leta Mare-Vásárosnamény	13.00
Micherechi SE-Şercad SE	13.30
Magyarbáhnhegyesi FC-Bătania TK	13.30
Békéssámsoni SK-Aletea SE	13.30
Chitighaz SE-Mezőkovácsházi TE	13.30
Pusztaföldvár-Leucușhaz	13.30

(În lista rezultatelor nu figurează cele două meciuri jucate de Leta Mare și echipa a doua a Aletei. Din cauza sărbătorii de trei zile, rezultatele acestora nu le-am aflat pînă la încheierea ediției.)

ROMÂNIA

Luni 29 octombrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Practic matinal 7.30 Bravo, Bravissimo (R) 9.00 Surprize, surprize 11.30 Știrile de sâmbăta asta (R) 12.00 Telesciclopedia (R) 13.00 Jurnalul de prînz 13.30 Destinul unei națiuni 14.00 Pro Patria 15.00 Cronica 16.30 Interes general 17.30 Serial. Șapte zile 18.15 Știri 18.35 Serial. Becker 19.00 Jurnal 19.30 Iartă-mă! 20.30 Serial. Niciodată nu e prea târziu! 21.30 Talk Show 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Memorialul durerii 23.45 Marele Jazz 0.45 Jurnal (R) 1.15 De luni, pînă duminică (R) 2.00 Iartă-mă! (R) 3.05 O vedetă populară (R) 3.45 Talk Show (R) 4.45 Muzica e viața mea (R) 5.45 Aromă de duminică.

Marti 30 octombrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Practic matinal 7.25 Serial (R) Șapte zile 8.10 Iartă-mă! (R) 9.10 Serial (R) Niciodată nu e prea târziu 10.00 TVR Timișoara 12.00 Ghici cine vine la tine... (R) 13.00 Jurnalul de prînz 13.30 Puncte cardinale 14.00 Talk Show (R) 15.00 Cronica 16.00 Feminin 16.45 Serial. Pasiuni 17.30 Serial. (R) Șapte zile 18.15 Știri 18.35 Serial. Becker 19.00 Jurnal 19.30 Film. Fugarii 21.10 Amprente 21.30 Frontal 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Lumea dansului 24.00 Feminin (R) 0.45 Jurnal (R). 1.15 Interes general (R) 2.15 Film. Suspecții 3.55 Frontal (R) 4.55 Garatant 100% (R).

Miercuri 31 octombrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Practic matinal 7.20 Serial. Șapte zile 8.05 Film. Fugarii (R) 9.45 Amprente (R) 10.00 TVR Cluj 12.00 Garatant 100% (R) 13.00 Jurnalul de prînz 13.30 Oameni ca noi 14.00 Bucuriile muzicii 15.00 Panorama 16.00 Medicina pentru toți 16.45 Serial. Pasiuni 17.30 Serial. Șapte zile 18.15 Știri 18.35 Serial. Becker 19.00 Jurnal 19.30 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Escu... 20.30 Cu ochii'n 4. 21.30 Recurs la morală 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Profesioniștii 24.00 Documentar (R) 0.45 Jurnal (R) 1.15 Medicina pentru toți (R) 2.00 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Escu... (R) 3.00 Cu ochii'n 4. (R) 4.00 Recurs la morală (R) 5.00 Bucuriile muzicii (R).

Joi 1 noiembrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Practic matinal 7.15 Serial. Șapte zile (R) 8.00 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Eșeu... (R) 9.00 Cu ochii'n 4. 10.00 TVR Iași 12.00 Muzica e viața mea! (R) 13.00 Jurnalul de prînz 13.30 Memorialul durerii 14.15 Eveniment 15.00 Convingături 15.30 Panorama 16.00 Vino să vezi! 16.45 Campionatele Mondiale de Gimnastică 18.15 Știri 19.00 Jurnal 19.30 Film. Miserabili 21.05 Reflecții rutiere 21.20 Festivalul Internațional Darclee, Brăila 2001 22.20 Jurnalul de noapte 22.50 Festivalul Internațional 24.20 Infomania 0.20 Vino să vezi! (R) 1.05 Jurnal (R) 1.35 Drepturile omului (R) 2.15 Film. Suspecții 3.55 Infomania (R) 4.55 Marele Jazz (R).

Vineri 2 noiembrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Practic matinal 7.25 Serial. (R) Domnișoara Zorro 8.10 Film. (R) Miserabili 9.45 Reflecții rutiere (R) 10.00 TVR Craiova 12.00 Campionatele Mondiale de Gimnastică (R) 13.00 Fotbal: Sportul Tudesc - FC Național 15.00 Convingături 16.00 Baywatch Hawaii 16.45 Serial. Pasiuni 17.30 Campionatele Mondiale de Gimnastică 18.15 Știri 19.00 Jurnal 19.30 Ploaia de stele 21.00 Știrile de sâmbăta asta 21.30 Serial. Amy 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Film. Proiectul „Pandora” 0.30 Jurnal (R) 1.00 Profesioniștii (R) 2.00 Ploaia de stele (R) 3.30 Lumea dansului (R) 4.30 Infomania (R) 5.30 Puncte cardinale (R).

Sâmbătă 3 noiembrie

6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Desene animate 7.50 Garajul lui Ziggy 9.20 Serial. Frumosele școli 10.10 Auto Club 10.55 O vedetă populară 11.45 Debut 50 plus 12.45 Jurnalul de prînz 13.00 Fotbal: Dinamo - Steaua 16.00 Ora G 17.00 Telesciclopedia 18.00 Muzica e viața mea! 19.00 Jurnal 19.25 Agenda Europeană 19.30 Surprize, surprize... 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Telectinematica. 24.00 Garatant 100% 1.00 Jurnalul de noapte 1.30 Fotbal (R) 3.15 Debut 50 plus (R) 4.15 Auto Club (R) 5.00 Telesciclopedia (R).

Duminică 4 noiembrie

6.00 Universal credinței! 8.00 Desene animate 8.30 Serial. Zorro 9.30 Viața satului 11.00 Tezaur folcloric 12.00 De luni pînă duminică 12.45 Jurnalul de prînz 13.00 Săptămîna modei românești, Iași 2001 14.00 Povestea nunții 15.00 Aromă de duminică! 15.15 Campionatele Mondiale de Gimnastică 17.30 Bravo, Bravissimo! 19.00 Jurnal 19.30 Ghici cine vine la tine? 20.30 Film. Stigmatul iubirii 22.45 Jurnalul de noapte 23.00 Minutul 91. 0.30 Jurnal (R) 1.00 Bravo, Bravissimo! (R) 2.30 Fotbal (R) 4.05 Ghici cine vine la tine... (R) 5.05 Tezaur folcloric.

TVR

Luni 29 octombrie

6.00 Ferma (R) 7.00 Cronici votive (R) 7.30 Cafeaua de dimineață 8.30 Serial. Tribul 9.00 Serial (R) Magicianul 9.30 Serial (R) Sparky, roboțelul 10.00 Știri 10.05 D'ale lu' Mitică (R) 11.05 Tăra pe piatră (R) 11.35 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.10 Toți, împreună 15.10 Oprirea obligatorie 15.30 Răscruți 16.00 Patrimoniul 16.30 Serial (R). Tribul 17.00 Camera de gardă 17.30 Știri 17.35 Paleta 18.05 Sculpturi 18.40 Săptămîna bunicilor 20.00 Puls 2001 20.30 Reforma la bani mărunt 21.00 Telegazeta 21.35 Bărbierul din Sevilla 24.00 Paleta 0.30 Sculpturi (R) 1.00 Săptămîna bunicilor 2.15 Telegazeta 2.45 Dezastre (R) 3.15 Serial (R). Bine, dragă! 3.40 Serial (R). Băieți buni, băieți răi 4.25 Serial (R). E timpul să mă mînt 4.50 Serial (R). Sabrina, vrăjitoarea adolescență 5.25 TVM Mesager.

Marti 30 octombrie

6.00 Serial (R) Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Tribul 9.00 Documentar 9.25 On line (R) 10.00 Știri 10.05 Magazin pentru tineret (R) 11.05 Afaceri la cheie (R) 11.35 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.10 Toți, împreună 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Puls 2001 (R) 16.00 Spectacolul lumii 16.30 Serial (R). Tribul 17.00 E dreptul tău! 17.30 Știri 17.35 Cinematograful o istorie vie 18.25 Desene animate 18.50 Serial. Drumul spre Avonlea 19.40 Serial (R) Tată, am încurcat-o! 20.05 Supranaturalul 21.00 Telegazeta 21.30 Film. Nea Mărin miliardar 23.05 Patrimoniul (R) 23.35 Cinematograful o istorie vie (R) 0.25 E dreptul tău! 1.00 Serial (R). Drumul spre Avonlea 1.50 Telegazeta (R) 2.50 Supranaturalul (R) 3.45 Film (R). Nea Mărin miliardar 5.15 TVM Mesager.

Miercuri 31 octombrie

6.00 Serial (R) Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Tribul 9.00 Lumea lui Chiț-Chiț (R) 9.45 Video-clipuri 9.55 Știri 10.00 Bărbați, la cratiță! (R) 10.45 Alea cu Ghimpi (R) 11.00 Camera de gardă (R) 11.30 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.10 Toți, împreună 15.00 Reforma la bani mărunt (R) 15.30 Sport plus 16.30 Serial (R). Tribul 17.00 Mit și istorie 17.30 Știri 17.35 Documentar 18.00 Pe urmele dragonului 18.30 Fețe (R) 18.45 Serial. Drumul spre Avonlea 19.40 Serial (R) Tată, am încurcat-o! 20.05 Supranaturalul 21.00 Telegazeta 21.30 Cinematograful de artă. Ultima suflare 23.05 Televiziunea, dragostea mea! 0.05 Documentar (R) 0.30 Pe urmele dragonului (R) 1.00 Serial (R). Drumul spre Avonlea 1.55 Telegazeta (R) 2.35 Supranaturalul (R) 3.15 Cronici votive (R) 3.45 Ultima suflare (R) 5.15 TVM Mesager.

Joi 1 noiembrie

6.00 Serial (R) Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Tribul 9.00 Prietenii lui Piticot (R) 9.45 Video-clipuri 9.55 Știri 10.00 Tradiții (R) 10.30 Medalion de interpret (R) 11.00 Călătorind prin țară (R) 11.30 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.10 Toți, împreună 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Din coasta Evei 16.30 Serial (R). Tribul 17.00 Afaceri la cheie 17.30 Știri 17.35 Sex și cenzură 18.30 Alea cu Ghimpi (R) 18.45 Serial. Drumul spre Avonlea 19.40 Serial (R) Tată, am încurcat-o! 20.05 Supranaturalul 21.00 Telegazeta 21.35 Film. Figurile dragostei 23.05 Sport plus (R) 0.05 Sex și cenzură (R) 1.05 Serial (R). Drumul spre Avonlea 2.00 Telegazeta (R) 2.30 Supranaturalul (R) 3.20 Puls 2001 (R) 3.50 Film (R). Figurile dragostei 5.15 TVM Mesager.

Vineri 2 noiembrie

6.00 Serial (R) Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Tribul 9.00 Paradisul de lingă noi (R) 9.30 E dreptul tău! (R) 10.00 Știri 10.05 Din coasta Evei (R) 11.05 Mit și istorie (R) 11.30 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.10 Televiziunea, dragostea mea! (R) 15.15 Fețe (R) 15.30 Magazin pentru tineret 16.30 Serial (R). Tribul 17.00 Tăra pe piatră 17.30 Știri 17.40 Documentar 18.35 Primul pas 19.35 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 20.00 D'ale lu' Mitică 21.00 Telegazeta 21.30 Film. Fără nici o scăpare 23.15 Joe Cocker în concert 0.15 Documentar 1.10 Veni, Video, Vicii (R) 1.30 Telegazeta 2.00 D'ale lu' Mitică (R) 3.00 Afaceri la cheie 3.30 Răscruți (R) 4.00 Oprirea obligatorie (R) 4.15 Joe Cocker (R) 5.15 TVM Mesager.

Sâmbătă 3 noiembrie

6.00 Serial (R) Femeia misterioasă 6.50 Veni, Video, Vicii 7.10 On line 7.40 Arta apărării 8.10 Desene animate (R) 9.30 Arca lui Noe 10.00 Lumea lui Chiț-Chiț 10.45 Serial. Magicianul 11.10 Serial. Sparky, roboțelul 11.40 Serial. Avocați și asociați 12.35 Atlas 13.10 Planeta singuratică 14.00 Știri 14.05 Bărbați, la cratiță! 14.50 Fețe 15.10 Serial. Băieți buni, băieți răi 16.25 Serial. Sabrina, vrăjitoarea adolescență 16.30 Serial. Parohia din Dibley 17.00 Călătorind prin țară 17.30 Serial. Bine, dragă! 18.00 Serial. E timpul să mă mînt 18.30 Film. Delincvență de ocazie 20.05 Serial. Cel ales 21.00 Știri 21.05 Serial. Primul val 21.50 Despre viață și sex 22.35 Film (R). Fără nici o scăpare 0.15 Planeta singuratică (R) 1.05 Serial (R). Sabrina, vrăjitoarea adolescență 1.30 Serial (R) Cel ales 2.20 Despre viață și sex (R) 3.05 Film (R). Delincvență de ocazie 4.40 Serial (R). Primul val 5.25 TVM Mesager.

Duminică 4 noiembrie

6.00 Atlas (R) 6.30 Serial (R) Sparky, roboțelul 7.00 Serial (R) Magicianul 7.30 Tradiții 8.00 Medalion de interpret 8.30 Ferma 9.30 Cronici votive 10.00 Prietenii lui Piticot 10.45 Serial. Magicianul 11.10 Serial. Sparky, roboțelul 11.40 Căte meseri- ași 12.15 Paradisul de lingă noi 12.45 Alea cu Ghimpi 13.05 Documentar 14.00 Știri 14.10 Documentar 14.40 Serial. Scurte povestiri cinematografice 15.15 Serial. Băieți buni, băieți răi 16.05 Serial. Sabrina, vrăjitoarea adolescență 16.30 Serial. Parohia din Dibley 17.00 Spectacolul lumii 17.35 Serial. Bine, dragă! 18.00 Serial. E timpul să mă mînt 18.30 Film. O doamnă 20.05 Serial. Cel ales 21.00 Știri 21.05 Film. Primul val 21.50 Despre viață și sex 22.40 Film. Sex și moarte 24.00 Serial (R). Picioare 0.30 Serial (R). Cel ales 1.20 Serial (R). Bine, dragă! 1.45 Splendorile naturii 2.35 Film (R) O doamnă 4.05 Serial (R). Primul val 4.50 Veni, Video, Vicii 4.05 Serial (R). Sabrina, vrăjitoarea adolescență 5.25 TVM Mesager.

ÎN LIMBA MATERNĂ emisiune radiofonică în limba română

29 OCTOMBRIE, LUNI (redactor: Monica Rocsin)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00: Montaj de muzică populară - redactor: Gelu Stan din Timișoara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Încheiere.

30 OCTOMBRIE, MARTI (redactor: Petru Cimpian)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.40: Evenimente calendaristice 10.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

31 OCTOMBRIE, MIERCURI (redactor: Iulia Kaupert)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Sport - rubrica lui Adam Bauer 11.53: Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

1 NOIEMBRIE, JOI (redactor: Adam Bauer)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.00: „Cuvinte potrivite” - emisiune dialog de cultivare a limbii române 11.15: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.45: Nota săptămîinii de Edda Illyés 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

2 NOIEMBRIE, VINERI (redactor: Eva Iova)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Revista presei „Foia românească” 10.55: Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.00: Magazinul „Lumea femeilor” 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Actualități la români din Banatul Sîrbesc - relatează Cornel Mata din Vrșeț 11.50: Știri și curiozități din România - relatează Simona Pele din Timișoara 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

3 NOIEMBRIE, SÂMBĂTĂ (redactor: Monica Rocsin)
14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.45: Party Time - magazin de muzică ușoară 15.00: „Pe unde Europei” - magazin euroregional 15.58: Încheiere.

4 NOIEMBRIE, DUMINICĂ (redactor: Monica Rocsin)
14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40-15.30: Retrospectiva săptămîinii (spicuri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămîinii) 15.30: Emisiune religioasă baptistă 15.55: Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00-19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relații din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lingă frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe unde locale, pe frecvențele alocate la studiourile regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrețin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

31 octombrie 2001 (m1 ora 13.25)
Reluare: 3 noiembrie 2001 (m2 ora 10.25)

Programul prevăzut pentru săptămîna viitoare:

În programul în limba română al Televiziunii Maghiare, telespectatorii vor putea vedea un reportaj mai amuzant, vesel realizat la concursul de gătit organizat pentru prima dată de Autogvernarea pe țară a Românilor din Ungaria, la care au participat 10 echipe pricepute în artele culinare. Comunitatea românilor din Budapesta a evocat înființarea de acum 200 de ani a „Bisericii ortodoxe greco-valache” de pe malul Dunării, care a servit ca loc de închinare a coloniei macedoromâne din Pesta. Despre serbarea organizată de Societatea Culturală a Românilor din Budapesta va relata și Ecranul nostru.

Realizator: Ștefan Crăsta

Sponsorul nostru

tiszaneT

Emisiunea în limba română

24 de ore din 24
pe 756 kHz

Internet: www.rrr.ro

e-mail: ro@rrr.ro

Tel./fax: 00401-3142118

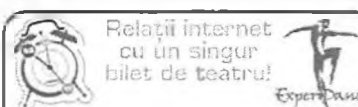

Sarulul mortal
al Tranzitiei

Silviu & Cip

ȚIGLĂ DE VÎNZARE

Vindem 700 de bucăți de țigla la un preț convenabil.
Informații la adresa:
Micherechi, str. Rákóczi nr. 15.
sau la numărul de telefon: 66/277-263

În acțiunea comună a TiszaneT și Teatrul Național din Seghedin, dacă vă cumpărați un singur bilet la producția „1001 ani” de ExperiDance, primiți în cadou de la TiszaneT pachetul Wexker de 5 ore.

Bilete puteți procura: Agenția Teatru-lui Seghedin str. Kelemen nr. 7. tel.: (62) 554-713, Serviciul Public TiszaneT Seghedin str. Feketas nr. 28. tel: (62) 424-624, Magazinul Cora

tiszaneT

FM 92,1 MHz STEREO RADIO VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.

Tel. 59-430552, Fax: 59-427372

E-mail: inbox@rve.net

- muzică - știri locale și BBC - emisiuni pentru orice vîrstă

Ascultați RVE non stop și pe Internet la:

<http://www.rve.net>

TRANS WORLD RADIO - ROMÂNIA

(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)

AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15-21.45

SW 31 și 49 m - vineri: 18.30-18.45 - sîmbătă: 18.00-18.45 - duminică: 18.30-18.45

Academia Română

Un simbol al spiritualității naționale, un forum al recunoașterii, un spațiu al cercetărilor fundamentale

În anii 1850, intelectualitatea română a avut motive deosebite pentru a se preocupa de unitatea limbii, pentru a se preocupa de întemeierea unei culturi naționale unice, printr-un organ intelectual reprezentativ pentru toate provinciile în care româna a fost vorbită sau scrisă. Intelectualitatea din Moldova și Muntenia, din Ardeal, Maramureș, Bucovina și Basarabia și-a dat seama că unitatea politică nu poate fi realizată fără o unitate culturală și spirituală.

În 1860, Ioan Maiorescu a propus înființarea unei societăți academice care s-ar concentra pe „activitatea românilor intelectuali... pentru a cultiva limba și a scrie istoria națională”. Academii în sensul mai vechi al cuvântului au existat și mai

devreme în Principatele Românești, în Moldova și Muntenia din secolul XVI, însă, pentru a promova modernizarea acestor instituții, societatea română a necesitat de o academie de alt tip, diferită de cele vechi, după modelul academiilor din Vestul Europei: o instituție care ar aduna personalitățile de seamă ale națiunii, ca un grup al reflecției și al acțiunii pentru dezvoltarea socială generală prin știință și cultură.

În 1866, cultura națională a însemnat în primul rând literatură și istorie, ceva mai târziu artele plastice, iar în sfârșit științele exacte. Toate academiile din lume au menirea să îndeplinească aceleași funcții majore: redactarea unui dicționar al limbii naționale și stabilirea unei ortografii uniforme,

stabilirea unor criterii unitare. Cu ideea aceasta s-a fondat Academia Română la 1/13 aprilie 1866, sub denumirea *Societatea Literară Română*. Institutul urma să-și înceapă activitatea în anul următor, sub numele de *Societatea Academică Română*.

Înființarea Academiei Române a fost unul dintre obiectivele principale din programul modernizării adoptat după Unirea din 1859 a celor două Principate Române, Moldova și Țara Românească (Muntenia), nucleul României de azi. Institutul de tip nou, din faza inițială, a fost în realitate o societate națională și enciclopedică activă.

Din păcate, Ioan Maiorescu nu a mai apucat să vadă realizarea acestei idei, însă fiul său, Titu Maiorescu,

„Academia este republica celor egali. În republica noastră, fiind toți egali, înțietatea e mai mult o datorie decât o cinste.”

Vasile Pârvan

a devenit unul dintre fondatorii Academiei Române. Cei 21 de membri fondatori ai Academiei au făcut parte din două generații diferite, una formată din studenți, iar cealaltă din oameni de literă. Generația mai vîrstnică a fost reprezentată de *Ion Heliade-Rădulescu* și *Vasile Alecsandri*, iar generația mai tină, printre alții, chiar de *Titu Maiorescu* și după 1877, de *Bogdan Petriceicu Hașdeu* alături de alți colegi, filologi, scriitori și istorici. După ce Academia și-a sporit numărul de membri și și-a definit țelurile, mulți dintre președinți, vicepreședinți și secretari generali au fost oameni de literă și filologi iluștri. Primul președinte al Societății Literare a fost *Ion Heliade-Rădulescu*, în timp ce *Titu Maiorescu* și *Bogdan Petriceicu Hașdeu* au fost vicepreședinți.

Fondatorii Academiei Române au însemnat o mare speranță pentru națiunea și cultura română prin noul for de elită spirituală. Iar membrii au avut grijă permanentă ca să salveze autonomia și independența Academiei de orice „sistem guvernamental”. În perioada cea mai îndelungată a activității sale, Academia a apărut cauzele majore promovate de fondatori, reușind să fie și să rămână forumul principal și cel mai înalt al gândirii și creației intelectuale – atît pe plan literar, cît și artistic – pentru poporul român. Deseori, cîrmuitoarii țării au fost

președinții onorifici ai Academiei. În oricare etapă, activitatea și membrii asociației au fost cele mai reprezentative personalități din domeniul științei, artei și literaturii din România. Membrii onorifici au fost personalități importante ale națiunii și ale prestigiului internațional. În cursul deceniilor, membrii Academiei au înființat centre de cercetare în diverse domenii, au inițiat șantieri de creație, au scris și au publicat opere de referință în România sau în literatura științifică din Europa. Ei au fondat și înzestrat muzee și librării, au furnizat soluții pentru problemele naționale în economie, tehnologie, medicină și educație.

În zilele noastre, Academia Română este și un centru al cercetărilor fundamentale, de fapt unul dintre cele mai importante din România. Ea are 66 de instituții și aproape 4000 de cercetători care studiază și lucrează în diverse domenii ale științei și artei.

„Academia Română trebuie să fie și pe mai departe un simbol al unității spiritualității naționale și trebuie să încurajeze activitatea care exprimă vocația noastră intelectuală și puterea noastră creatoare. Prin tradiția ei, nu este doar un semn vizibil sigur, ci și un factor activ în formarea societății române pe plan moral și spiritual.” – declară *Eugen Simion*, președintele Academiei Române.

Rita Ruja

Planul Palatului Academiei în 1856 (azi Universitatea București)

Academia Română azi

FOAIA
românească
26 OCTOMBRIE 2001
www.foaia.hu

Săptămînal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Iova. Colectiv redacțional: Edda Illyés, Ștefan Oroian, Rita Ruja. Tehnoredactare computerizată: Kovács Sándor. Editura și redacția: 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8., P.f. 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789 Fax: (66) 463-152, E-mail: foaia@matavnet.hu, foaia@freemail.hu Editor responsabil: Dr. Ioan Ciotea, președinte, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8. Tiparul: Mozi Nyomda Bt. 5600 Békéscsaba, Luther u. 5/B Director: Garai György. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bichiș și Ciongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției afiș personal, cît și prin cec poștal. Abonamentele în anul 2001: 3 luni 520 forinți; 6 luni 1040 forinți; 1 an 2080 forinți. A hetilap megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja. Apariția săptămînalului este asigurată de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.